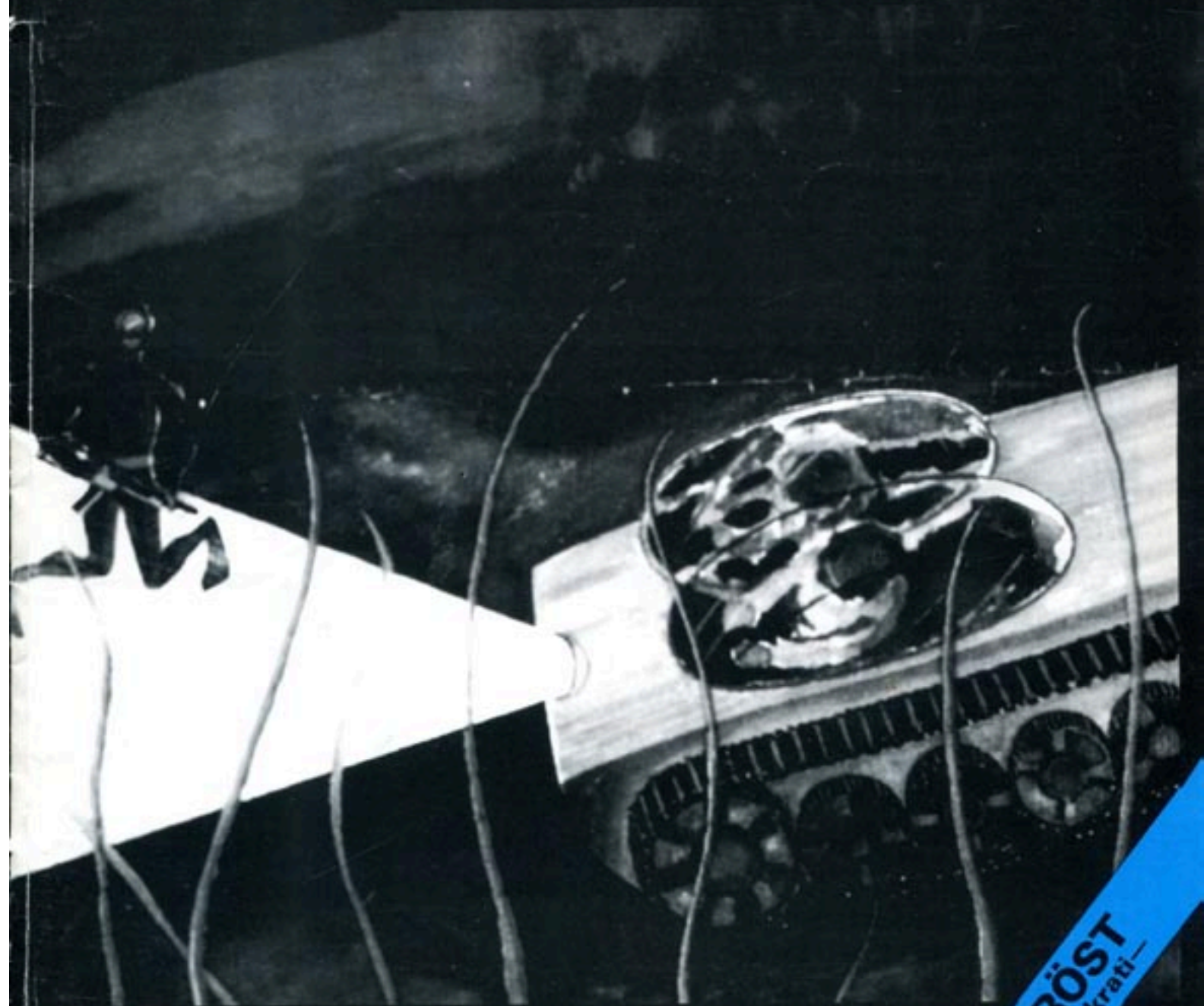

CONTRA

nr 6 1995 (nr 124 från starten) årgång 21 Pris 25:-

**Ingen av officerarna bar uniform
USAs presidentkandidater
Sverige och EMU**

FRIHETENS RÖST
— för västerländsk demokrati —

CONTRA

oberoende borgerlig tidskrift
utges sex gånger årligen
ISSN 0347-6472

Copyright Stiftelsen Contra
Eftertryck endast efter överenskommelse

Ansvärlig utgivare

Tommy Hansson

Adress

Box 8052, 104 20 STOCKHOLM

Telefon 08-654 95 52

Telefax: 08-652 48 99

Prenumeration

Minst 145, rekommenderat 200 kronor,
per år. Inbetalas på postgiro 85 95 89-4
eller bankgiro 443-5467.

Finland: Minst 100 mark per år.

Finländskt postgiro 1125 82-9.

Norge: Minst 130 norska kronor per år.

Norskt postgiro 0806 199 8277.

Danmark: Minst 120 danska kronor per
år.

Danskt postgiro 1 69 06 98.

Medarbetare

Styrelseordförande: Géza Mólnár

Redaktion: Tommy Hansson, Wilhelm
Hardt, Carl G. Holm, Niclas Thorselius
och Tommie Ullman.

Övriga medarbetare: Bertil Häggman, Birger Larsson, Bertil Lindblom, Arne Sundström, Marek Zyto samt Christer Arkelors, Italien, Peter Hartvig Danmark, Bertil Wedin, Mellersta Östern, Allan C. Brownfeld, USA och Rune Westin, Australien.

Annonser

Johannes Dirfeldt 0522-64 16 06

Presslagd 1995-12-04

Vänersborgs Offset AB, Vänersborg 1995

CONTRA-NYTT

Ingen av officerarna bar uniform

Under oktober 1970 genomfördes en stor militärmanöver i Blekinge. Manövern bevakades av östtysk militär, som hade hjälp av svenska medlöpare. Tyskarna kom över topphemliga svenska militära handlingar.

En grupp svenska soldater slog tillbaka. Med hjälp av beslagtagna östtyska miniubåtar genomförde de en kommandooperation i Warnemünde i Östtyskland.

Erik Ekelund deltog i manövern. Efter DDRs fall hittade han i tidigare hemliga arkiv de sista pusselbitarna i det spännande dramat. Hans laddade bok återger i romantiserad form händelserna i Blekinge och Warnemünde. De svenska soldaterna belades med tystnadsplikt i tjugofem år – till oktober 1995. Men nu kan allt berättas.

Och den berättelsen finns i Contras nyutgivna bok "Ingen av officerarna bar uniform". Boken är inbunden och på 441 sidor. Den kostar 220 kronor plus porto och kan rekvireras direkt från Contra, Box 8052, 104 20 Stockholm. Telefon 08-654 95 52, telefax 08-652 48 99. Det går också bra att rekvirera boken genom att sätta in 240 kronor på postgiro 85 95 89-4 eller bankgiro 443-5467.

Boken kommer inom kort att erbjudas medlemmarna i Bokklubben Frihetsforum.

Baltutlämningen

Vi har i de senaste två numren av Contra vädjat om bidrag till utgivningen av en bok om Baltutlämningen. Vi har nu nått det uppsatta målet 25.000 kronor och satt igång med översättningen från lettiska. Det har visat sig att författaren har ett rikhaltigt bildmaterial, som det kostar en del extra att ta tillvara. Fortsatta bidrag till boken om Baltutlämningen är därför välkomna, så att vi kan fullt ut tillvarat det material som finns.

Gåvoprenumeration på Contra

Inför julhelgen är en gåvoprenumeration på Contra alltid lika uppskattad som prisvärd. Om Du sätter in 145 kronor på Contras postgiro 85 95 89-4 aviserar vi gärna gåvomottagaren – eller låter Dig själv göra det allt efter Ditt önskemål.

Rad- annonser

Republikaner

Finns det någon eller några som vill bilda en borgerlig politisk organisation med beteckningen "Republikanerna"? Ring Bengtsfors 0531-612 65, Evald eller Malmö 040-94 86 77, Michael. Ni kan ha det som hobby.

Radannonser kostar 40 kronor för högst sex rader. Skicka in Din text och betalning till Contra, Box 8052, 104 20 Stockholm.

Inför det amerikanska presidentvalet:

Den republikanska kapplöpningen

Det drar ihop sig till amerikansk primärvalskampanj. När de båda stora partierna håller sina respektive konvent i sommar har de vaskat fram var sin kandidat efter en serie primärval från stat till stat; det första hålls traditionsenligt i New Hampshire i februari.

Få tvivlar i dag på att den sittande presidenten Bill Clinton kommer att vinna det demokratiska partiets nominering. Vem som kommer att bli republikanernas kandidat är dock mer osäkert. Ett mycket intressant namn var länge Colin Powell, den före detta överbefälhavaren som i början av november avsade sig alla anspråk på att bli nominerad som presidentkandidat. *Contra* presenterar här aktuella republikanska kandidater och analyserar Powells avhopp.

Från och med Abraham Lincolns ämbetsperiod (1861-65) har arton amerikanska presidenter kommit från Grand Old Party (GOP, republikanerna), medan nio representerat Democratic Party (demokraterna). Också inför kongressvalet i november 1996 bör republikanerna ligga bäst till. Efter det segerrika valet till kongressen i november 1994 har nämligen GOP majoritet i både senaten och representanthuset. Partiets odds borde rimligen stärkas av Clintons svaghet. Liksom 1992 kan bilden dock förvirras av en eventuell kandidatur från Ross Perots sida.

Osvuret är som alltid bäst när det gäller amerikansk politik. Vem trodde till exempel efter den amerikanska succén i kriget i Persiska viken 1991 att George Bush skulle kunna undgå att vinna valet året

Artikeln är sammanställd av Contras redaktion främst på grundval av uppgifter i amerikanska media.

därpå? Så skedde likväl när Bill Clinton, guvernör från en av USAs fattigaste och mest obemärkta delstater, Arkansas, besegrade Bush.

Vi tittar nedan närmare på de mest intressanta republikanska namnen och på före amerikanske ÖBn Colin Powell, som kan bli ett starkt namn år 2000.

Här skall sägas att några av de mest profilerade republikanska politikerna hoppat av – till exempel Dan Quayle, William Bennett, Jack Kemp och Pete Wilson. (När ni läser detta kan någon av följande namn också ha hoppat av).

Newt Gingrich

I skrivande stund har representanhusets talman Newt Gingrich ännu ej kungjort sina avsikter*. Oavsett detta har Gingrich blivit en galjonsfigur för den nya högervägen i amerikansk politik, och det med all rätt – han är med sina drygt femtio år ung med politiska mått mätt, han är energisk och stridslysten. Det var Gingrich och representanhusets majoritetsledare, Dick Armey, som möjliggjorde den republikanska valsegern i november 1994 genom att på ett framgångsrikt sätt marknadsföra den republikanska politiken i form av det så kallade *Contract with America*.

Föga överraskande har Gingrich med sin höga, närmast provocativa högerprofil, lyckats skaffa sig en mängd fiender både bland politiker och massmedia. Men några skandaler värda namnet har "Newt-hatar-

*Han hann dock med att avböja kandidaturen fram till korrekturläsningen.

Newt Gingrich – republikansk portalfigur.

na" trots allt inte lyckats gräva fram, i varje fall inte några som kan mäta sig med de avslöjanden som gjorts om president Clintons förflutna.

Det är främst två "affärer" som nämnts i samband med Gingrich, och båda tycks ha klingat av. En incident gällde ett misstänkt lukrativt bokkontrakt som Gingrich slutit med förlaget HarperCollins. Newt tog dock det säkra före det osäkra och avböjde ett förlagsförskott värt drygt 30 miljoner svenska kronor. Den andra skandalungen som inte riktigt ville växa sig stor sades gälla Newts sexuella eskapader 1977. Sexavslöjanden kan visserligen vara besvärande för en politiker som säger sig vilja värna familj och moral, men här gällde det sådant som skulle ha ägt rum för arton år sedan. Politiker och livvakter i Clintons tjänst har däremot berättat om långt smaskigare saker som skulle ha skett långt senare – till och med under Clintons tid i Vita huset...

Newt Gingrich har ett förflutet som docent vid West Georgia College och föreläsare vid flera andra utbildningsinstitutioner. Han är trots sin markerade högerprofil en fullfjädrad politiker som lyckats etablera goda yrkesmässiga förbindelser med Clinton. Och Gingrich är inte fullt så högerinriktad som många vill göra honom till. Så har han manat republikaner som vill avskaffa kvoteringsystemet för etniska minoriteter och kvinnor, *affirmative action*, till försiktighet för att inte stöta bort viktiga väljargrupper.

Det troligaste är kanske ändå att Newt Gingrich väljer att bida sin tid som talman i representanthuset och välbetald författare.

Robert Dole

Den som oftast nämns som den troligaste republikanska presidentkandidaten är Robert (Bob) Dole. Han har försökt rida på den konservativa vägen genom att framtona som en sann högerman i Reagans anda och har bland annat angräpat det "depraverade" underhållningsutbudet med sex och våld, men Doles naturliga ideologiska position i partiet är någonstans i mitten (*moderate* enligt amerikansk terminologi).

Dole är en slipad senator från Kansas i Mellanvästern, som i november 1994 avancerade från minoritets- till majoritetsledare i kongressens mest prestigefyllda kammare, senaten. Första gången han trädde fram i det verkliga rampljuset var när han 1976 utsågs till Gerald Fords *running mate* (vicepresidentkandidat) i kraftmätningen mot Jimmy Carter/Walter Mondale.

Dole är den sista amerikanske presidentkandidaten som kan dra nytta av sina heroiska meriter från Andra världskriget. I april 1945 sårades han som officer svårt av tysk automatvapeneld under framryckning i täten med sin elitdivision på den norditalienska fronten. Hans högra axel splittrades, och han tvingades tillbringa de närmaste tre åren på olika amerikanska militärsjukhus. Hans högra arm är alltså obrukbar.

Efter kriget återupptog Dole sina akademiska studier och tog examina i historia och juridik. Parallellt därmed engagerade han sig i Kansas politiska liv och tjänstgjorde som jurist. 1960 valdes han in i representanthuset och 1968 i senaten. Han gjorde sig snabbt känd för sin skarpa tunga, som han bland annat använde till att försvara president Nixons Vietnampolitik. Han kallade vid ett minnesvärt tillfälle krigskritikern Ramsey Clark för en "vänstervriden marshmallow". Som tack utnämnde Nixon Dole till ordförande i det republikanska partiets nationella kommitté 1971. Dole stödde lojalt sin president under valrörelsen 1972 men kom ihop sig med Nixons "palatsvakter" Ehrlichman och Haldeman och fick sparken som kommittéordförande. Detta räddade med tanke på Watergate-affären troligen Doles karriär. Han hade inga problem att bli återvald till senaten 1974.

Dole är en dunkdriven proffspolitiker, en verklig "insider" i Washington, vilket jämte åldern måhända är hans största nackdel. Han kan ge intryck av att vara en de hårda nypornas man som inte tvekar att fatta obekväma beslut, men det sägs att han egentligen helst umgås med partiets "moderater" och har svårt att fatta beslut. Konservativa kritiker har pekat på att han gjort sig alltför beroende av sin stabschef, den liberala före detta sjuksköterskan Sheila Burke som även kallats "den 101a senatoren".

Robert Dole är född i Russell, Kansas 1923 och blir vid 73 därmed den äldste amerikanske presidenten någonsin om han

blir vald i november 1996. Han är skild (1972) och omgift med Elizabeth (Liddy) Hanford Dole, som själv varit toppolitiker och är sin makes främsta politiska rådgivare – kanske en kommande republikansk motsvarighet till Hillary Rodham Clinton?

I en av de viktigaste republikanska omröstningarna innan primärvalscirkusen börjar om ett par månader – i Florida – stärkte Dole sina aktier genom att vinna, låt vara knapp.

Bob Dole vid tiden för sin vicepresidentkandidatur 1976.

Phil Gramm

Texas-senatorn Phil Gramm nämndes 1994 som en av de absolut starkaste kandidaterna till GOPs nominering av presidentkandidat, men sedan dess syns hans aktier ha dalat till följd av en dåligt organiserad kampanj och pinsamma avslöjanden om Gramms intressen i porrfilmsbranschen.

Gramm har i likhet med de flesta republikanska kandidater till nomineringen gjort sitt bästa att framställa sig som en "hök" i frågor som rör traditionella värderingar avseende familj och moral. Detta har varit desto viktigare för Gramm, som har ett rykte om sig att vara en kallhamrad skatteteknokrat utan naturlig känsla för politikens sociala dimension. I början tycktes allt gå bra för Gramm. Han plockade exempelvis poäng genom en omvitnat stark insats i kampen mot Hillary Clintons omdebatterade förslag till sjukvårdsreform. I maj 1995 var Gramm inbjuden att tala vid den kristna högerledaren Jerry Falwells Liberty University och imponerade då enligt uppgift på Falwell och andra framträdande representanter för den social-konservativa kristna rörelsen som ogillar

fria aborter och sex utanför äktenskapet.

Allt gick emellertid snett när vänstertidningen *New Republic* kort efter Gramms framträdande avslöjade att Gramm varit inblandad i ett porrfilmsprojekt i Texas. "A Porn-Again Prez Hopeful", utropade tidningen *Daily News* feta rubrik. Liknande uppgifter har inte längre samma betydelse som de en gång hade i ett alltmer sekulariserat USA, men de går definitivt inte hem hos den kristna högerrörelsen som sedan det republikanska partikonventet i juli 1992 stärkt sina aktier inom GOP.

Få bestrider Gramms politiska kunnighet. Han anses vara den kanske främste av alla dagens amerikanska *supply-side*-politiker, ett rykte han grundlade under Reagan-epokens tillväxtår. Det är dock tveksamt om den profilen räcker till i 90-talets USA med dess komplexa sociala problem inklusive ökad förslumning i storstäderna med utbredd brottslighet, omoral och rasism från såväl svarta som vita extremistgrupper. Gramms ganska utpräglat ekonomistiska profil har en tendens att göra honom något okänslig för de kulturella och sociala frågor som blir allt viktigare i amerikansk politik. Många republikaner som högaktar Gramm önskar att han vore litet mer av predikant och litet mindre av ekonomisk expert.

Mot bakgrund av det som ovan sagts och i beaktande av Gramms småtråkiga Washington-profil skulle man kunna tycka, att Gramm borde ha små chanser att vinna den republikanska nomineringen. Men det är nästan ett år kvar till valet, och något som stärker Phil Gramms aktier är att den republikanske gruppledaren i representanthuset, Dick Armey, uttalat sitt stöd för honom.

Phil Gramm föddes i Fort Benning, Georgia 1942. När han började med politik anslöt han sig till det demokratiska partiet, som han representerade när han valdes in i kongressens representanthus 1978. Efter några år som demokratisk kongressman skar det sig mellan Gramm och hans parti därför att han stött Reagans budgetförslag, och Gramm fann sig föranlåten att byta parti.

Gramm är allmänt känd som en individualist som det stundom kan vara besvärligt att samarbeta med. Alla erkänner dock att han är ytterst kunnig och nästan alltid påläst. Ibland klagas det på att han själv är lite väl medveten om detta. När detta skrivs torde Gramm vara den starkaste kandidaten, strax efter Dole.

Lamar Alexander

En potentiell kompromisskandidat om någon av huvudkandidaterna skulle falla ifrån är Tennessee-guvernören Lamar Alexander, för vilken ingen mindre än det konservativa USAs chefsideolog William F. Buckley, Jr. lagt ett gott ord i en krönika i *National Review* den 25 juni 1995.

När Alexander för första gången ställde upp i guvernörsvalet för Tennessee djupt nere i den amerikanska södern 1974 hade han en bakgrund som är ganska typisk för

en ung, ambitiös politiker: juristutbildning, tjänstgöring hos en känd domare, erfarenhet från valrörelsearbete för en känd politiker (senator Howard Baker) och en lägre post i Nixons Vita hus. Alexander vann inte den gången, men fyra år senare lyckades han vid 39 års ålder med hjälp av en smart rådgivare från den republikanska vänsterflygeln vinna den eftertraktade guvernörsposten.

Lamar Alexander tillhör inte de mer karismatiska politikerna, men han har en för amerikanska förhållanden helt oundgänglig beståndsdel i sin rekvisita: gott om pengar. Liksom så många andra förhopp-

ningsfulla republikaner har han gjort tappra försök att framställa sig som mer konservativ än han egentligen är. Ett led i denna strävan är en ambition att överföra så mycket som möjligt av de federala uppgifterna till delstatsnivå.

Det största problemet för Tennessee-guvernören är eljest att han är relativt okänd på det nationella planet. Sina främsta rådgivare och administratörer har han hämtat från tidigare utpräglad konservativa kampanjer till förmån för exempelvis Dan Quayle och Oliver North. I början av 90-talet var Lamar Alexander under tjugo månader utbildningsminister i George Bushs regering. Som sådan lär han ha utmärkt sig för såväl politisk fingerfärdighet som ideologisk tvetydighet. Med andra ord egenskaper som kan sägas ha utmärkt Bush själv.

Patrick Buchanan

Den mest populistiska och samtidigt kontroversiella profilen av samtliga republikanska medtävlare om presidentnomineringen har Patrick (Pat) Buchanan, en katolik av irländsk härkomst som ställde upp i förvalsrörelsen 1992 utan att göra någon större lycka.

Buchanan kommer från en tiobarnsfamilj i Washington, D.C. där faderns tre politiska hjältar var Douglas MacArthur, Joe McCarthy och Francisco Franco. Med den bakgrunden var det inte så konstigt att Pat Buchanan blev en äkta kall krigare, verksam som talskrivare i Nixons Vita hus i början på 70-talet. Som en kuriositet kan nämnas att Nixons stabschef, Alexander Haig, uppmanade Gerald Ford att utse Buchanan till ambassadör i Sydafrika. Så skedde inte, utan Buchanan satsade i stället på en karriär som framgångsrik politisk kommentator och kolumnist. Under Reagans andra presidentperiod anställdes han på nytt i Vita huset, nu med titeln communications director.

Tyngdpunkten i Buchanans budskap ligger till skillnad från flertalet andra kandidater inte på ekonomi, utan i sin memoarbok framhåller han att "För mig är ekonomi en inexact vetenskap; det är inte en fråga (som är lämplig) för moralisk förvisning." Buchanan stöder som alla andra republikaner och de flesta demokrater frihandelsprincipen, men han har gjort markeringar som kommit honom att framstå som protektionist och isolationist. Den inställningen sägs ha sitt ursprung i

Measuring Ethnic Intelligence, by Thomas Sowell

THE AMERICAN SPECTATOR

FEBRUARY 1995

A MONTHLY REVIEW EDITED BY R. LINDSEY TAYLOR

He's Back!

Terry Eastland.

David Frum et al.

Big Government Slashers

Pamela Belly-Up • Government Charities
Say a Little Prayer • Vichy Socialism

Den undersökande konservativa tidskriften *The American Spectator* analyserar de republikanska prospekten inför valet...

Buchanans förvalskampanj 1992, då han berördes djupt av den utbredda arbetslösheten bland vita amerikanska arbetare i bilfabriker som tvingats till nedskärningar som en följd av övermäktig konkurrens främst från de ostasiatiska framgångsekonomierna.

Efter denna lärdom började Buchanan inta en alltmer protektionistisk attityd. Pat Buchanan är den enda av de republikanska kandidaterna som driver frågan om en ökad klyfta mellan fattiga och rika i Förenta staterna. Däremot vill han inte överbrygga klyftan genom högre skatter utan vill tvärtom se en reducering av skatt på kapitalvinster.

Vad som ger Buchanans budskap en obehaglig biton är hans tyvärr återkommande nästan rasistiska utfall mot exempelvis folkgrupper i Afrika och företrädare för judiska intressen.

Pat Buchanan har sin främsta uppbackare i yngre system Angela "Bay" Buchanan, som hade en hög regeringspost i Reagans Vita hus.

Richard Lugar

Richard Lugar, senator från Indiana, är vid 63 års ålder känd som en insiktsfull utrikespolitisk bedömare. I yngre år var han säkerhetsofficer vid flottan. Sin politiska karriär inledde han som ledamot av skolstyrelsen i Indianapolis innan han valdes till borgmästare i samma stad 1967. Han betraktades allmänt som "Nixons favoritborgmästare". Efter två framgångsrika mandatperioder invaldes han i senaten 1976.

Vid åtminstone tre tillfällen nämndes Lugar som tänkbar vicepresidentkandidat – för Nixon 1972, för Reagan 1980 och för Bush 1988. Han fick se sig slagen vid samtliga tillfällen men byggde tålmodigt upp ett solitt rykte som en oberoende och respekterad senator. Hans passion var utrikespolitik, ett ämne som han troligen är mest insatt i av samtliga republikanska kandidater till nomineringen. 1985-86 var han ordförande i senatens utrikesutskott.

Lugar stödde i stort sett Reagans utrikespolitik, men lade sig stundom till vänster om denna. Han övertalade till exempel Reagan att överge Filippinernas korrupte diktator Ferdinand Marcos, och han fick mot Reagans vilja igenom sanktioner mot Sydafrika.

Detta är naturligtvis inte en meritlista som vinner någon större ankläng i kon-

servativa led, och Lugar tillhör knappast heller – med eller utan stöd från höger – de hetaste kandidaterna.

Steve Forbes

Den mest ideologiskt medvetne nyliberalen bland alla republikanska presidentkandidater är Steve Forbes, son till framtidne tidskriftsmogulen Malcolm Forbes (tidskriften *Forbes*). Forbes är med sina 48 år den yngste av de förhoppningsfulla republikanerna, och en tillgång han i varje fall inte saknar är pengar.

Ansedd som "hök" i ekonomiska frågor,

De republikanska kandidaterna spelar inte samma melodi som den sittande presidenten Bill Clinton...

och djupt kritisk till det federala slöseriet med de amerikanska medborgarnas skattepengar, är Forbes moderat i sociala frågor. Han är inte förtjust över att så gott som alla andra republikanska kandidater tävlar om den kristna högerns gunst och därmed, enligt hans sätt att se, överlåter mittfältet åt Clinton. Jude Wanniski, en nyliberal som övertalade Forbes att kandidera, har sagt att Forbes är "en vänligare, snällare Ross Perot – en 'radikal centrist' som kan fylla igen klyftan."

Framförallt är Forbes kritisk till det nuvarande amerikanska skattesystemet. Han vill införa en *flat tax* (enhetsskatt) utan avdragsmöjligheter utom för understöd till beroende personer. En familj om fyra personer skulle inte behöva betala någon federal skatt upp till 36 800 dollars sammanlagd inkomst (ca 257 000 kronor) och därefter betala 17 procent på alla inkomster. Ingen skatt på återbäring, ränta eller egen-

dom. Näringslivet skulle i princip beskattas på liknande sätt.

Det finns de som tror att Steve Forbes kandiderar enbart för att pressa huvudkandidaterna att själva lägga fram skatteförslag av liknande innehåll. Andra menar att han genom sin kandidatur i själva verket är ute efter att underlätta för sin politiskt förtrogna, New Jersey-guvernören Christine Whitman, att bli nominerad som vicepresidentkandidat. I vilket fall som helst råder ingen tvekan om att tanken om en enhetsskatt enligt de riktlinjer som Forbes dragit upp är mycket gångbar i republikanska kretsar.

Forbes kan troligen se fram emot ett toppjobb inom den republikanska administrationen om partiets kandidat – som med all säkerhet inte blir Forbes själv – vinner valet i november.

Arlen Specter

Pennsylvania-senatorn Arlen Specter tillhör normalt det republikanska partiets vänsterflygel men har som så många andra kandidater gjort beaktansvärda, men knappast övertygande, försök att framställa sig själv som pålitligt konservativ. Han växte för övrigt liksom Bob Dole upp i Russell, Kansas. Specters far var en judisk invandrare från tsarens Ryssland som sårades under Första världskriget.

Specter utbildades vid Yale Law School och kom åtta år efter sin examen att tjänstgöra som tjänsteman vid Warren-kommissionen, den kommission som undersökte omständigheterna kring mordet på president John F. Kennedy. Specter fick mycket goda omdömen för denna insats. Två år senare gick Specter över från det demokratiska till republikanska partiet för att kunna ställa upp i valet till distriktsåklagare i Philadelphia; han vann valet. 1973 blev han av med jobbet och förlorade i snabb följd val till senaten och till guvernörsämbetet i Pennsylvania. 1980 hade han emellertid bättre lycka och blev invald i senaten.

Arlen Specter gjorde sig snabbt känd som en egensinnig republikan som i flera frågor företrädde en linje som var en radikalt annan än Reagan-administrationen. Han anses dock inte ha varit en doktrinär liberal utan agerade på ett sätt som han ansåg gagna sin egen komplexa situation. I början av sin andra mandatperiod som senator tog han ställning mot den konservative domare Robert Bork, när dennes

kandidatur till Högsta domstolen blev föremål för bedömning i senaten. Däremot stödde han Clarence Thomas, när det var dags för senaten att ta ställning till dennes kandidatur som till skillnad från Borks blev framgångsrik. Specter var i senatsförhören mycket kritisk mot Anita Hill, som anklagat Thomas för sexuella trakasserier.

Följden av Arlen Specters politiska kringelrikor har blivit att han är ungefär lika impopulär hos vänstern som hos högern. Han går själv in mycket seriöst för sin kampanj för den republikanska nomineringen, men förblir en outsider utan reella chanser.

Colin Powell

I början av november beslutade förre amerikanske överbefälhavaren, Colin Powell, att inte kandidera inför presidentvalet. Som skäl angavs att Powell prioriterade familjelivet framför det uppslitande och kostnadskrävande kraftprovet att försöka bli amerikansk president.

En opinionsmätning strax före avsläggelsen gav Powell som republikansk kandidat 51 procent av sympatierna mot 31 för Clinton, men Powells uppmärksammade memoarbok *My American Journey* visar att Powell

ideologiskt i en rad frågor har rena vänsteråsikter. Powell stöder nämligen kvinnans "rätt" till fri abort och är därmed vad som i USA benämns *pro-choice*, han är för kvotering men mot fri vapenhandel och stöder fortsatt federal välfärds politik. Däremot avvisar han krav på att de homosexuella ska få göra militärtjänst, och han lär vidare inte vara negativ till dödsstraff.

Att Powell är för *affirmative action* för etniska minoriteter är inte särskilt konstigt, eftersom han själv hjälpts fram till sin höga post tack vare denna omstridda typ av favorisering.

Colin Powell har efter den framgångsrika amerikanska insatsen i kriget i Persiska viken i början av 1991 hjältestatus. Men det bör påpekas att Powell är en "politisk" general som före Gulfkriget aldrig deltagit i så kallad aktiv tjänstgöring (det vill säga krig). "Det är i Pentagons och Vita husets korridorer han gjort sin karriär", skriver Krister Bringéus således i en understreckare i *Svenska Dagbladet* den 10 oktober 1995.

Det bör här också påpekas, att det var Powell som mest av allt stretade emot när den amerikanska stridsledningen på plats inklusive general Norman Schwarzkopf

förordade en operation mot ondskans hjärta i Bagdad.

Härmed är sagt att Powell är vad man brukar säga en "försiktig general" som ogärna tar risker om han kan undvika det. Han vill vara säker på att kunna vinna om ger sig in i ett företag.

Mycket talar i själva verket för att Powells aktier stärks genom avhoppet. Han framstår därmed i allmänhetens ögon som en ansvarsfull familjefar, höjd över det vanliga partipolitiska käbblet. Med sin politiskt relativt unga ålder av 58 år har han av allt att döma råd att vänta. Han kan resonera som så att om Dole blir vald till president vid 73 år så kommer han bara att sitta en ämbetsperiod, och Powell har en gyllene möjlighet att säkra den republikanska nomineringen år 2000. Och Powells chanser minskar säkert inte även om Clinton väljs i november – inte heller Clinton kan sitta längre än ytterligare en period.

Powells "waiting game" – om det nu är ett sådant han ägnar sig åt – kan dock vara riskabelt. Ty om han inte griper chansen nu, med de betydande sympatier i folkdjupen han uppenbarligen har är det inte så säkert att möjligheterna är större om ytterligare fyra år.

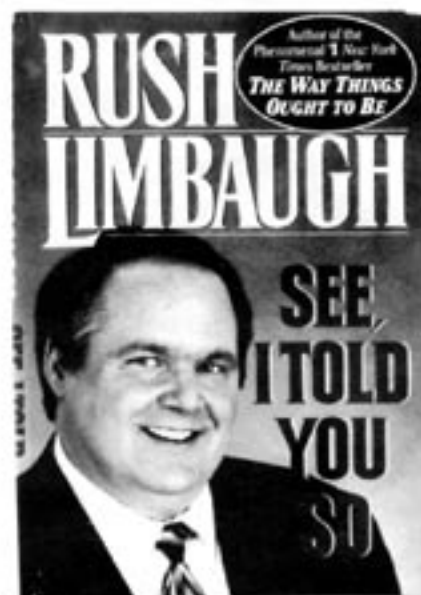
Tacka Rush Limbaugh för högervågen!

Framgångarna för det republikanska partiet skulle sannolikt ej varit möjliga om det inte varit för Rush Limbaugh. Det är ingen överdrift att säga att denne genom sitt radioprogram, sin TV-show och sina båda bästsäljande böcker i betydande mån förändrat det politiska landskapet i USA.

Limbaugh föddes 1951 i Cape Girardeau i delstaten Missouri i den amerikanska Mellanvästern. Efter att sedan tonåren ha varit verksam som bland annat discjockey och PR-man för ett fotbollslag i Kansas City, inledde Limbaugh sin karriär som programledare i radion i den kaliforniska huvudstaden Sacramento. 1988 värvades han över till New York, och fem år senare hade han en publik på tjugo miljoner lyssnare via 616 stationer fem dagar i veckan. Vid det laget hade den avhoppade före detta universitetsstudenten blivit en av landets viktigaste politiska faktorer, som av *National Review* den 8 september 1993 utnämndes till "ledare för oppositionen". Trots att Limbaugh aldrig gjort anspråk på att kallas intellektuell framstod och fram-

står han som den konservativa rörelsens enande ideologiska kraft.

Den som sett och hört Limbaugh vet att han inte är någon destruktiv agitator

utan snarare en godhjärtad satiriker med en synnerligen rapp tunga och som sådan alltid exemplariskt påläst. Han tar upp ämnen såsom höga skatter, brottslighet, kondomutdelning i skolorna, det federala regelverket och kongressen. Främst är det dock tre grupper som råkar illa ut: extrema feminister (som Limbaugh kallar *feminazis*), miljöfundamentalister och militanta djuraktivister.

Om miljöfundamentalisterna skriver Limbaugh i sin andra bok *See, I Told You So* (1993): "Panik, rädsla, fruktan, undergång, dysterhet – det är vad miljörelsen handlar om. När ozonhålsteorin förkastats, kommer miljöknäppisarna med någon ny kris – mobiltelefoner orsakar hjärncancer, kraftledningar orsakar leukemi, matbestrålning gör oss radioaktiva."

Om en republikan vinner presidentvalet i USA i november 1996 så gör vederbörande rätt i att ge Rush Limbaugh en del av äran.

Tommy Hansson

Utdrag ur Erik Ekelunds nya **CONTRA**-bok:

Ingen av officerarna bar uniform

För första gången under hela operationen kände Christian sig lite nervös. Han visste vad det betydde – så snart aktionen var igång skulle spänningen släppa. Det var som att stiga upp mitt i natten för att springa en nattsträcka i 10-mila eller 7-manna eller någon annan budkavleorientering. Man var inte utsövd, sinnena var trots det på helspänn och den största faran var att förivra sig. De gånger han inte känt spänningen hade han försökt suggera den; kom den inte så skulle det inte gå så bra, det visste han.

Han visste också hur det var att komma i mål men det tänkte han inte på nu. Han tänkte på om det verkligen var här han skulle dö. Men det trodde han nog inte i alla fall. De var ju egentligen bara brevbärare, svenskarna, och då hade NATO-gruppen en svårare uppgift. Den skulle egentligen bereda vägen för brevbärarna och hade lovat att gömma undan alla eventuella lik för att inte östtyskarna skulle hitta dem med en gång och utlysa storlarm. Naturligtvis kunde det bli tal om skottlossning. På avstånd skulle östtyskarna nog inte skjuta utan att först ropa, men om det

blev en överraskningssituation där de kom att stå öga mot öga kunde man aldrig veta, i all synnerhet om östtyskarna fått klart för sig att mördare sprang lösa. För eventualiteten att svenskarna skulle överraskas av en eller två östtyskar hade man övat hur man skulle bära sig åt. Christian skulle börja tala tyska med dem, mest nonsens och svammel, samtidigt som de andra sakta skulle dra sig åt höger och åt vänster för att, när tysken eller tyskarna gick fram emot Christian, kunna öppna eld från två håll. Men tänk om de skulle bli beskjutna utan förvarning?

Kunde det vara så att den där kvinnan på den svenska ambassaden lockade dem i en fälla? Och tänk om de inte hittade generalplanerna?

När Lundh startade motorn slog Christian undan alla funderingar. De hade gått igenom allt flera gånger och det skulle nog gå bra. Han skulle se till att överleva och ha med sig generalplanerna hem.

De backade ut, körde till vänster om ubåten och såg grupp 2 komma upp i

position bakom dem. Båda farkosterna släckte lamporna – strålkastare kunde de egentligen inte kallas – och de körde iväg.

Christian hade ställt in kompassen och höll reda på tiden. På den överenskomna platsen sa han till Lundh att stanna. Som tecken åt grupp 2 tände Lundh lampan för tre sekunder. De satte cyklopögonen tillrätta och kontrollerade att syrgastuberna var OK, släppte in vatten i sittbrunnen och efter ett tag kunde Christian öppna sin huv och simma upp till ytan.

Det var lite vind, mera än han trott vid genombgången, månen var uppe men det fanns lite moln här och var. Det var trettio meter till närmaste päle, de hade kört nästan på metern rätt. Det enda lampljuset han såg kom från ett litet hus på piren.

Han simnade fram till Mittelmole och tog sig upp på kanten. Längst ut där han befann sig var piren två meter hög. Han klättrade halvvägs upp och väntade. Om trettio sekunder skulle Lundh tända lampan.

Han såg inget ljus. Var det så djupt? Han väntade ytterligare femton sekunder och steg högst upp på piren. Fortfarande inget, bra.

Han behöll grodfötterna på och lunkade hukande fram emot det lilla huset. Plötsligt öppnades dörren. Reflexmässigt slängde han sig på vänster sida av piren. Två personer kom ut. Han kände sig ganska säker; detta var hans allierade. – De tittade knappt åt hans håll utan gick mot stranden. Christian fortsatte framåt och först när han var helt nära såg han skylten Hafenmeister. Han tittade in genom fönstret.

Mannen satt eller halvlåg lutad mot ena väggen så att Christian såg honom i profil. Den bundne andades sakta och gjorde närmast intryck av att sova. Bredvid mannen såg Christian hunden. De är verkligen specialister, de där killarna, tänkte han. Killer-killarna. Han var tveksam om mannen skulle kunna höra hans steg där inne. Christian noterade att det låg en plånbok på bordet med en 10-Markssedel under.

Christian fortsatte längs piren som slutade efter ett tag. Till vänster om sig hade han Jachthafen, vilken ett antal år senare

Erik Ekelunds militära thriller Ingen av officerarna bar uniform är inbunden, omfattar 441 sidor och kan beställas direkt från Contra. Pris: 220 kronor plus porto.

Den spännande handlingen skildrar hur en svensk kommandostyrka genomför en ytterst känslig operation i samarbete med NATO med hjälp av två stulna östtyska miniubåtar. Deltagarna belastades med tjugofem års tystnadsplikt. Nu kan dock historien berättas. Erik Ekelund deltog själv i den stora höstmanövern 1970.

skulle byta namn till Yachthafen. Han undrade över att det fanns så många fina småbåtar i DDR. Och varför låg så många av båtarna fortfarande i? Var man inte rädd för is?

Nästa anhalt var vid ett hus märkt Fischerei-Produktionsgenossenschaft „Warnemünde“. Det kunde bli nödvändigt att gå i vattnet hade Hagman sagt. När Christian kom fram till ett staket beslöt han sig för att simma vidare.

Det var inte långt till fiskeriföreningen. Björnsson hade menat att om han inte såg skylten, så skulle han nog känna igen sig på lukten. Christian hade svarat att i så fall var det nog bättre om Björnsson rekognoserade. Han hade avböjt, hänvisande till bristfällig erfarenhet av tyskor.

Christian såg sig om innan han hävde sig upp på träbryggan. Längs med båda sidorna av den smala havsviken stod hus vid hus, mest lagerhallar och småindustrier på den östra sidan och små grå fiskarstugor längs med Am Strom på den andra sidan. Många av dem tycktes ha upplevt bättre dagar och en del hade glasverandor mot vattnet. Där satt de nog och drack snaps på sommarkvällarna, tänkte han. I den tyska grammatiken hade han lärt sig att det fanns tre slag av tyskar: vintyskarna som höll till längs Rhen och i de andra vinområdena i mellersta Tyskland, öltyskarna som var speciellt framträdande i Bayern, samt snapstyskarna med centrum i norra Tyskland. Senare hade han förstått att detta var en något överdriven generalisering, även om många brännerier fanns i de norra delarna av landet. Grammatikläraren var väl mjölkdrickare.

Allt var tyst och stilla, det var släckt i alla hus och gatubelysningen var sparsam. Det fanns nästan inga tända utomhuslampor.

Han satte sig där träbryggan slutade vid ett stängsel. Bakom stängslet växte buskar och träd ända ned till vattnet. Inne i viken gick det inte några vågor som längre ut, bara små krusningar.

Efter 20 sekunder såg han ljuset från Lundh. Det var som att tända en lampa i ett mörkt rum och Christian hoppade nästan till. Sekunden senare var han i vattnet.

Vattendjupet var inte mera än 3 eller 3,5 meter och han var snabbt framme vid undervattensfarkosten. Han såg den andra tätt bakom, tog sig in på sin plats, släckte lampan och höll länge handen över lampknappen som tecken åt Lundh att ljuset kunde ses från stranden.

De fick nu köra vidare utan lyse, vilket

de tidigare diskuterat och till slut kommit fram till vara en sämre lösning än med lyse. Skälet var i första hand risken av att köra på något på botten utan lyse, kanske till och med köra fast. I en hamn kunde man förvänta sig att finna både det ena och det andra. Den risken bedömdes som större än risken för upptäckt; antagligen skulle inte många vara ute mitt i natten. Och om någon nattvandrare skulle se lyset – vad skulle han göra? Dyka i det kalla vattnet och titta efter vad det kunde vara?

De hade kommit något ur kurs och när Lundh startade ändrade Christian kursen ett par grader.

Han tog tiden exakt, nästa anhalt var bropelarna vid Bahnhofbrücke. Överstelöjtnant Hagman hade varnat för att det säkert fanns pelare men var de var belägna visste man inte.

Då djupet bara var ungefär 3 meter, och inte uppåt 10 som de trott, kunde de då och då beroende på gatubelysningen skönja de mörka konturerna från båtskroven till höger och vänster. Strax skönjdes två bropelare, båda till höger, vilket gjorde Lundh lite förvillad. Han körde till vänster om dem båda och det verkade gå bra.

Alter Strom blev nu något bredare och de hade 400 meter kvar att köra. De skulle ändra kurs två gånger innan de var framme.

Christian som hade ansvaret för tidtagningen gav till sist stopptecken. Lundh stannade. När de tog sig ur såg de grupp 2 tre meter bakom. Efter ett par simtag var

de uppe vid ytan. De hörde röster alldeles nära, tyska röster.

De båda östtyskarna hade haft en synnerligen trevlig kväll med de ryska ingenjörerna. På dagen hade de haft inspektion av två kylfartyg som byggdes på Warnowvarvet för Sovjetunionens räkning.

Efter middagen hade de fortsatt till en Kneipe längre in på Am Strom. När den stängde hade de fortsatt till nästa. Krögaren ville stänga ett par gånger men eftersom det verkade vara goda gäster som tyckte om hans varor – och det var verkligen hans eftersom han var en av de få egna företagarna i Warnemünde – lät han dem hållas. Vid tvåtiden fick det emellertid vara nog och han lät sig inte bevakas mera. Efter att ha uppburit betalning med rundhänt dricks läste han dörren och gick och la sig. Han bodde med sin familj ovanpå den lilla restauranten.

De två östtyska skeppsingenjörerna och de fyra ryssarna gav sig iväg och efter en längre promenad i staden, utan att hitta någon öppen lokal, beslöt de till sist att gå hem. De gick på Am Strom när de tyckte att det var dags för Pinkelpause. De gav sig ut i buskarna vid södra delen av Fischereihafen.

Ryssarna ville tydligen vara lite för sig själva i sådana här situationer och spred sig till olika platser. De två östtyskarna

gick fram till vattnet.

Efter en stunds skvalande sa den ene med ostadig röst:

"Du, Heinrich, jag har tänkt på en sak!"

"Va, har du tänkt? Hur kändes det?" svarade den andre sludrande.

"He he, ja, jag har tänkt och nämligen, är det inte synd att pinka ut all den goda pilsnern och alla snapsarna? Eller vad tycker du, Heinrich?"

"Ha ha, vad menar du att man annars skulle göra?"

"Jo, men all den goda pilsnern. Och alla snapsarna!"

"Du får väl använda din potta så får du se om det är så gott vid återanvändning!"

"Hö, hö. Men du, tänk om det fortfarande finns alkohol i?"

"Det tror jag inte. I så fall blir väl fiskarna på kanelen."

De började bli färdiga och skulle just gå tillbaka när de såg något i vattnet.

"Du Heinz, vad var det där?"

"Det är väl någon som badar ...?" svarade Heinz tveksamt.

"Men det kommer ju bubblor upp, håller han på att drunkna? Ska vi rädda honom?"

"Det är väl kallt i vattnet. Titta, titta, nu kommer han upp. Heinrich, ser du honom?"

Heinrich såg inget. Han hade problem med gylfknapparna och kunde inte få det att gå ihop. När han tittade upp såg han något försvinna ner i vattnet igen.

"Nä, det kan inte vara någon som badar så här års, det är nog för kallt!"

"Ja, det har du rätt i, det är nog för kallt. Men jag tyckte att han hade ett cyklopöga på sig."

"Nej, det är för kallt. Kanske var det en säl?"

"Nej, det var nog ingen. Och du, vem går förresten och badar så här dags? Vad är klockan?"

"Nej, det var nog ingen."

"Kanske var det en säl med ett cyklopöga!"

"Eller var det två sälar?"

"De hade väl fått nog av det du släppt ur dig och ville ha lite frisk luft!"

"Det var nog två sälar med cyklopögon."

"Ja, det var det nog."

De fyra svenskarna simmade med full fart iväg mot nordost, bort från de tyska rösterna. Efter ett tag slog Christian i botten och när han i nästa simtag sökte sig uppåt

fick han ansiktet över vattnet. De andra tre kom ungefär samtidigt. De tittade bort över vattnet och kunde se fylleristerna lulla iväg, ivrigt sjungande. Det verkade som de sjöng olika sånger var och en. Tydligt hade de inte märkt något. Christian andades ut och tog ut munstycket. Men talade de inte ryska nu?

De samlades stående runt Christian.

"De verkar inte ha märkt något", viskade Christian och nickade bort mot de ostadiga männen, just som de försvann runt en husknut.

Ett par meter ifrån svenskarna var ingången till kulverten. När Christian såg flygfotona i London hade han misstänkt att det fanns en förbindelse mellan södra delen av Alter Strom, det som kallas Fischereihafen, och vattnet utanför eftersom vattnet i den smala viken annars skulle bli väldigt smutsigt. De släppte väl ut avloppen rakt ut i viken utan rening. Utan förbindelse i söder skulle havsviken bli en stinkande kloak. Eftersom han varken på flygfotona eller kartorna sett någon indikation på att förbindelsen skulle vara öppet vatten utgick han ifrån att man byggt en kulvert. Han hade mätt upp dess längd till cirka 100 meter.

Vattendjupet var mindre än en halv meter och de stegade hukande in i kulverten. De kunde inte simma, det var för grunt, utan de blev tvungna att gå på den ojämna botten.

"Grupp 1 håller sig på höger sida och grupp 2 på vänster sida!" sa Christian. Det var hans första givna order. Den åtlyddes med en gång.

Det var alldeles mörkt i kulverten men höjden var tillräcklig för dem att gå raka. Den ojämna botten medförde att de fick ta små steg och de fick ta stöd i väggarna. Vattendjupet ökade sakta.

Så småningom kunde de se ett svagt sken långt borta. Vattnet nådde dem till midjan. Christian funderade på om de skulle börja simma när han gick in i något.

Han slog i handen och upptäckte vad det var.

"Det är ett galler här!" sa han. Han tyckte, att ljuset hade kommit närmare.

De började känna överallt. Det täckte hela kulverten. Gick det att öppna eller var det fastsvetsat?

"Här är något som känns som ett gångjärn", sa han.

"Ja, jag tror att jag har hittat handtaget", sa Björnsson från andra sidan och började slita och dra i den fastrostade järnklinkan.

"Om du får upp den så gå inte längre utan att sätta på cyklopet", sa Christian just som klinkan lossnade.

"Klinkan verkar alldeles genomrostad. Om vi ryster riktigt kan vi nog få upp den!"

Han sa det på överdriven skånsk dialekt. "Räysstår redet" hade han sagt.

"Jaha, dao ä dä väl dags for de staore paogarna!" sa Lundh som var bred över axlarna.

Det verkar inte vara något fel på humöret i det här gänget, tänkte Christian. Hans undermedvetna var på sin vakt och utan att senare kunna veta varför kommenderade han:

"Cyklop och syrgas på!"

De ställde sig bredvid varandra och började rysta i gallret. Efter ett par gånger gick det i takt och efter ett tag började det ge med sig på vänster sida. Björnsson som stod ytterst försvann plötsligt rakt ner. Ingen kunde se vad som hände men det hördes ett stilla plums. Bergström som stod närmast Björnsson kände att vänsterfoten inte fick fäste och han fick häva sig upp mot gallret som nu verkade sitta fast.

När Björnsson kom upp till ytan igen tog han ut munstycket och sa:

"Det är bråddjupt här. Vi kan simma ut!"

"OK. Armbandskompass 238°!" sa Christian.

Sakta sänkte de sig ned under gallret och när de kom upp till ytan på andra sidan märkte de något förvånade att gallret

satt bara två meter från utgången. De var ute i farleden.

Månen hade inte syns till och det var mörkt men de hade sett ett starkt sken från sydväst.

Vid kajen pekade Christian snett uppåt, sedan utåt farleden och därefter nedåt. Plötsligt minskade skenet i sydväst abrupt.

De simmade snett tvärs över den lilla viken och kom fram till flytdockans norra kortsida. De tog sig upp på den, körde cyklopögonen i pannan och tog av sig simfötterna. Del I kunde börja.

SVERIGE-NYTT

Contras notisavdelning har i detta nummer sammanställts av Carl G. Holm. De källor som refereras är inte direkt citerade utan texten är en sammanfattning av originalkällan, om inte annat markeras med citationstecken.

Skutskär manipulerar marknaden

Den som kan kontrollera utbudet kan också styra marknaden. Lyckligtvis är det få som kan kontrollera utbudet, annars skulle vi konsumenter inte klara oss långt med våra begränsade inkomster. Det finns dock en del kommuner som inser sin maktposition. En av dessa kommuner är Älvkarleby kommun i norra Uppland. Kommunen köpte nyligen en grupp hundraåriga före detta arbetarbostäder vid torget i centrala Skutskär. Det är sådana bostäder som efter pietetsfull renovering brukar rendera höga priser på exempelvis bostadsrättsmarknaden. Sådan var nu inte Älvkarleby kommuns avsikt. Tvärtom. Kommunen avser att riva alla bostäderna för att kunna fortsätta att ta ut överhyror i det kommunala bostadsbolaget som för närvarande har 200 tomma lägenheter. Det finns flera andra kommuner som också har rivit bostäder, till exempel Bjuv, Hofors, Laxå, Hällefors och Gällivare.

(SAF-Tidningen, Stockholm)

"Demokratiska beslut" får inte ifrågasättas

Runt om i Ludvika skrev 12 000 (av sammanlagt 28 000 invånare) under en protest mot hur kommunen hanterade mat-hållningen på sina egna anläggningar. På sjukhemmen Ångsgården och Marnäsliden skrev dock inga under protesterna, trots att bägge institutionernas boende var i hög grad berörda. Kommunens förvaltningschef Nils "Lill-Stalin" Nyström plockade helt sonika ner de listor som satts upp på sjukhemmen. Han förklarade att det inte var tillåtet med protester mot "demokratiskt tagna beslut" på kommunens egna anläggningar.

(Göteborgs-Posten)

Sanningen på undantag

EU-kommissionen gav för en tid sedan Statistiska Centralbyrån i Sverige i uppdrag att undersöka bruket av tobak i EU-länderna. EU-kommissionen hade tagit del av den svenska tobaksutredningen och tyckte att den var seriöst upplagd och var av god kvalitet. Men den svenska tobaksutredningen lades fram 1993 och sedan dess har det blåst nya vindar. Eller de gamla vindarna har blåst ännu hårdare. I den utredning som publicerades 1993 hade följande mening strukits av SCBs överdirektör: "tillgängliga siffror visar att prisförändringar, annonsering inte påverkat den nedåtgående trenden i tobaksrökningen och att hälsorelaterade effekter av tobaksrökningen nått den yngre generationen".

När samma utredare som råkat ut för SCBs strykning fick uppdraget av EU skickades två representanter för Folkhälsoinstitutet (generaldirektören heter Agneta Dreber och är välkänd som tidigare förgrundsfigur i Stockholmspartiet) till Bryssel för att stoppa uppdraget. Folkhälsoinstitutet misslyckades, men SCB tillsatte en överrock för utredaren Brian Wicklin. Överrocken bestod av representanter för Folkhälsoinstitutet och Socialstyrelsens epidemiologiska centrum. De lämnar synpunkter på utredningens arbete som gjort att

utredaren protesterat till SCBs ledning och dess styrelse.

(Dagens Industri, Stockholm)

Inga bostäder

Under 1995 byggs ungefär 10 000 bostäder i Sverige. Med den takten tar det ungefär 400 år att bygga bostäder åt Sveriges 4 miljoner hushåll! Inte sedan Första världskriget har bostadsbyggandet i Sverige varit så lågt som 1995. Vid en internationell jämförelse är det bara en del u-länder (Bahamas, Sydafrika, Kenya och Colombia) som har lika lågt bostadsbyggande som Sverige, enligt byggtreprenörernas Ulf Perbo. I Södermanland (med 260 000 invånare) färdigställdes under första halvåret 1995 tio lägenheter – varav en enda villa. De lägenheter som trots allt byggs under 1995 är i huvudsak subventionerade äldre bostäder på 1 rum och kök.

Bidragsstaten

Samtidigt som staten försöker begränsa sina utgifter vräks det ut pengar i stöd till näringslivet. Värst med stöd har som bekant bankerna fått. För förra året uppskattas stödet ha uppgått till 26 miljarder kronor. Näst störst stöd går till bostadsbyggandet, där nära 20 miljarder kronor försvann (trots att bostadsbyggandet under senare år nästan upphört). Jordbrukarna fick 15 miljarder kronor i stöd, diverse företag genom arbetsmarknadspolitiken 10

(Den här bilden har lyckligtvis förlorat en del i aktualitet sedan den ritades)

miljarder kronor, riskkapitalbolagen 6 miljarder och företag i glesbygden 1,2 miljarder kronor.

Nej till kontrollstaten

SIFO har undersökt ungdomars (15-29 år) attityd till olika företeelser. Helt klart är att ungdomarna har en god privatmoral, samtidigt som de säger nej till den stat som vill kontrollera allt. Sex procent säger sig kunna acceptera att snatta i en butik, sex procent kan acceptera att någon kör bil med alkohol i kroppen och nio procent att röka hasch eller marijuana. Konstrastera detta mot de 73 procent som säger sig acceptera svartarbeten och 34 procent som säger sig acceptera deklaration av för låga inkomster.

Bocken som trädgårdsmästare

Sedan ett gäng (till stor del utländska) nationalsocialister uppträtt på ett offentligt möte i Göteborg (som bevakades av lika många poliser som demonstranter) framträdde civilminister Marita Ulvskog på ett möte i Sundsvall och förklarade att regeringen var beredd att skärpa lagstiftningen mot de odemokratiska grupperna. När Marita Ulvskog själv var ung tillhörde hon såväl KFML som Clarté, blodröda socialistiska sekter som tillhörde en ideologi som kostat många gånger flera människoliv än nationalsocialismen. En person med den bakgrunden har naturligtvis ingen som helst trovärdighet när det gäller att uttala sig om åtgärder för att slå vakt om demokratin.

Utan ryggrad

För en tid sedan sände TV4s "Kalla Fakta" ett reportage som berörde sovjetiska medborgares kontakter med Sverige. I programmet intervjuades bland andra tolken Boris Novitsky, som lättade en del på förlåten till svenska besök i Sovjet på den tid kommunisterna satt vid makten. Novitsky var dock mycket noga med att upprätthålla sin yrkesmässiga sekretess och vägrade att ange vilka personer han talade om. Han berättade – utan namns angivande – om att besökare från den svenska fackföreningsrörelsen (som var ofta sedda gäster i Moskva) aldrig tog risken att säga ett kritiskt ord om sina värdar. De kritiska orden sparades uppenbarligen för bruk på hemmaplan i Sverige.

Nu sticker de röda ut hakan igen

Den ekonomiska krisen har gjort att verkligheten tvingat fram ett visst mått av förnuft inom det socialdemokratiska partiet. Det relativa måttet av förnuft har Ingvar Carlsson stått för. När han nu misslyckats med att placera sin tilltänkta efterträdare Mona Sahlin på tronen vädrar de gammeldags socialisterna morgonluft. De som gärna ser att Sverige förvandlas till ett Kuba eller ett Östtyskland av 1969 års modell. Vi nämnde i föregående notis en representant för sådana tendenser i regeringen. En annan som kommit till tals under senaste tiden är Anna Hedborg. Genom en skickligt genomförd kupp – säkert på beställning av LO, hennes gamla arbetsgivare – lyckades hon på några timmar ändra en politisk linje som finansminister Göran Persson stått upp för under lång tid. Ingen annan har lyckats med det konststycket. Men i det fallet ger Contra Anna Hedborg rätt i sak. Det är givetvis så att staten inte kan driva en politik där man sänker den offentliga pensionen till dem som varit så förutseende att de själva sparar till en egen pension – genom eget sparande eller genom att komma överens med arbetsgivaren om av denne betald avtalspension. Vore det inte så att medborgarna kunde lita på att dessa sparade pengar skulle finnas kvar skulle naturligtvis ingen bry sig om att spara. Genom att hota inte bara avtalspensionerna utan också de privata pensionerna kunde Anna Hedborg genomdriva att främst stora LO-grupper i framtiden kan räkna med att få valuta för de pensionspremier som deras arbetsgivare har betalt in. Hon ska ha heder av att hon slog Göran Persson på fingrarna på den punkten. Särskilt som hon genomförde sin kupp på ett sätt som gjorde att hela pressen och oppositionen (till och med vänsterpartiet) kastade sig över henne.

Men framgångarna i det första beställningsarbetet ledde till en föga tilltalande fortsättning. Nästa trevare gick ut på att höja skatten för höginkomsttagare ytterligare, utöver den femprocentiga extraskatt som tillämpas fram till och med 1998, Anna Hedborg har föreslagit att den sjukförsäkringsavgift som belastar skattebetalarna ska betalas även av dem som har en lön som överstiger sjukpenningtaget och alltså inte får någon valuta för extraavgiften. Det skulle röra sig om en sexprocentig marginalskattesärskärpning och den normala skattesatsen för de något mer välavlönade

skulle återigen nå upp till 63 procent, ungefär två tredjedelar av vägen tillbaka till de sjuttio procent marginalskatt som fick Kjell-Olof Feldt att kalla det svenska skattesystemet perverst.

Heders Börje Salming

En som inte tycks ha köpt den svenska vänsterns sneda världsbild är förre hockeyproffset och numera kalsong- och pilsnerförsäljaren Börje Salming. Så här säger han i en intervju i tidskriften *Resor & Affärer*: Han berättar att han i Kanada läste mycket om Vietnamkriget "Det berörde mig djupt. Jag blev så förbannad att jag grät över hur USA behandlade sina soldater när de kom hem. Oavsett vad man tycker om själva kriget måste man ju stå för det man gör och det gjorde de inte".

Patetiskt kommunistmöte

Torsdagen den 14 september höll Kommunistiska Partiet Marxist-Lenisterna revolutionärerna – KPML(r) – ett offentligt möte i Medborgarhuset i Stockholm. Tre av Contras medarbetare gick dit för att ta reda på vad dessa ljusskygga figurer hade att förtälja.

Talare var Proletärens chefredaktör Roger Gross och ordföranden för ungdomsförbundet RKU (Revolutionär Kommunistisk Ungdom). Eftersom det var ett offentligt möte var tongångarna sannolikt en aning mer polerade än annars, trots Roger Gross inlägg i EU-debatten: "Vi har slängt ut tyska fogdar förut" och "nog är vi fortfarande så civiliserade att vi kan slå ihjäl dem".

Bland besökarna fanns en kommunist från Peru som bland annat hävdade att "marxismen-leninismen är det enda som leder till befrielse". Var denne man befunnit sig de senaste femtio åren förtäljer inte historien.

I övrigt talades mycket om EUs nackdelar och om de socialistiska partiernas sammanbrott ute i Europa, som banade vägen för Chirac och "fascisten Berlusconi".

Flera gånger försökte Roger Gross muntra upp den av förställiga skäl ganska dystra församlingen med följande resonemang: Sveriges representanter i EU-parlamentet är 22 stycken, vi är 40 här inne och bör ha dubbelt så stor chans att påverka som de."

Tack och lov lär Roger Gross ha rungtande fel även på den punkten.

Tommy Ullman

UTLANDS-NYTT

Smädelse av nationen

Med endast 13 röster emot (lagda av den Ungerska Demokratiska Sammanslutningen) har Rumäniens parlament beslutat att flaggning med annan stats flagga eller andra symboler på offentlig plats, eller sjungande av annan stats nationalsång offentligt, ska straffas med fängelse från 6 månader till tre år. Tokay György talade emot, därför att han ansåg att lagförslaget var riktat mot en enda folkgrupp, nämligen den ungerska. För lagförslaget pläderade ledamöter från bondepartiet (till exempel Gavrilă Dejeu), som ansåg att lagen kunde eliminera en källa till sociala spänningar. Huvuddelen av debatten handlade emellertid om paragraf 236, enligt vilken "offentlig smädelse av landet eller nationen" straffas med mellan ett och fem års fängelse. Överraskande nog var oppositionens invändningar inte principiella utan mer formella, med undantag av Ungerska Demokratiska Sammanslutningen, som tog upp tolkningsproblemet. Oppositionens övriga representanter föreslog bara att "nation" skulle ersättas med "folk" (Gavrilă Dejeu) och att straffet skulle höjas (George Stancov), förslag som förkastades av utskottet. Rasvan Dobrescu, som representerar bondepartiet tyckte att lagförslaget var berättigat, eftersom det avsåg ett extremt allvarligt brott.

(Veckotidningen 22, Bukarest)

Den kapitalistiska ondskan tillbaka

Under 1959 avskaffade Fidel Castro inkomstkatten, som han förklarade vara ett uttryck för den "kapitalistiska ondskan". Nu närmar sig tydligen kapitalismen. Här-omåret blev det tillåtet att äga dollar och nu återinförs inkomstkatten, dock bara på inkomster i "kapitalistiska pengar". Vidare kommer båtskatt att införas och avgiftsbelagda vägar.

(Financial Times, London)

Fremskrittspartiet

Det norska Fremskrittspartiet vann stora framgångar i höstens kommunalval – till svenska medias förskräckelse. På lösa grunder kallar svenska opinionsbildare partiet rasistiskt. Framgångarna för Fremskrittspartiet har fortsatt efter valet och i opinionsundersökningarna i november blev

partiet återigen Norges tredje största med 13,2 procent av rösterna. Näst största partiet – høyre – har tappat rejält och uppvisade bara 16,9 procent.

Säkerhetsvakter rånade banken

En grupp säkerhetsvakter från Boris Jeltsins personliga livvakt deltog i ett rån mot en av Most Banks största filialer i Moskva förra året. Most Bank är en av de största bankerna i Moskva. Hittills har ingen blivit åtalad för bankränet.

Ukraina – återhämtning eller bankrott?

Ukraina – Europas till ytan näst största land och till folkmängden sjätte största (efter Frankrike, men före Spanien) har fått en ny premiärminister med ett förflutet i den sovjetiska hemliga polisen KGB, Evhen Martjuk. Parlamentet kontrolleras fortfarande av gammelkommunisterna, sedan man gång på gång misslyckats med att få ut nödvändiga 50 procent av väljarna för att välja nya parlamentsledamöter (eftersom mindre än hälften av parlamentet har valts med mer än hälften av de röstberättigade som deltagare i de lokala valen är parlamentet inte beslutsmässigt och presidenten, Leonid Kutjma, kan ta sig stora friheter). Det gör Kutjma trots allt ganska bra, eftersom han – i motsats till majorite-

ten i parlamentet – inser att det inte går att fortsätta i gamla hjulspår. Inflationen som tidvis var uppe i flera tusen procent är nu nere i fem procent (visserligen per månad, men det är ändå ett bra steg framåt). Valutareserven har tredubblats på ett år och även om produktionen fortsätter att minska så har minskningstakten avtagit.

Men det återstår oerhört mycket att göra. Ukraina har i motsats till Ryssland inte särskilt mycket naturtillgångar och republiken var i det gamla Sovjetunionen främst en vapensmedja. En femtedel av den arbetande befolkningen var verksam i stora ineffektiva rustningsindustriföretag. Här har regimen ännu inte vågat ta fram yxan. Visserligen försöker många företag gå över till civil produktion, men framgångarna låter vänta på sig. Fortfarande betalas många övertaliga med pengar ur statskassan. Privatiseringarna går också långsamt, betydligt mer långsamt än i andra före detta sovjetrepubliker.

Mänskliga rättigheter

Förr var det enkelt att studera en lista över länder med usel utveckling för de mänskliga rättigheterna. Det var en rad kommunistländer uppblandad med någon enstaka militärdiktatur. Nu är inte kommunistländerna tillräckligt många för att fylla upp hela listan – och av de få kommunistländer som finns kvar har åtminstone ett överlevt genom viss liberalisering. FN har själv gjort uppen lista över förbättringar för de mänskliga rättigheterna mellan 1960 och 1992.

(Den här bilden har lyckligtvis förlorat en del i aktualitet sedan den ritades)

Den listan omfattar Iran, Syrien, Kina, Turkiet, Portugal, Thailand, Tunisien, Syd-korea, Malaysia och Botswana. Av dessa är det fortfarande flera som har en i högsta grad otillfredsställande situation (Iran, Syrien och Kina), men det var faktiskt ännu värre förr.

Löner i USA

I Sverige har som bekant den offentliga sektorn – och särskilt då kommunerna – kunnat öka antalet anställda under decennium efter decennium och först under de allra senaste åren fått lov att dra ner på antalet anställda. Trots den snabba ökningen av antalet anställda har lönerna inte hängt med. På något sätt har det varit möjligt att rekrytera ny personal utan att erbjuda konkurrenskraftiga löner, kanske delvis på grund av att den kommunala verksamheten varit ett monopol som arbetsgivare för många grupper (socionomer och bibliotek- arier har i mycket hög utsträckning varit hänvisade till en arbetsgivare, vilket har märkts i lönekuverten). I USA har den kommunala och delstatliga verksamheten också expanderat, men det har bara kunnat ske genom kraftigt ökade löner. I den offentliga sektorn har lönerna under de senaste 15 åren ökat med 100 procent, medan de bara ökat med 60 procent i den privata sektorn. Några exempel på "fantasilöner" (med svenska mått mätt) i USA är: fängvaktare i Kalifornien 60 000 \$ (390 000 kronor), spärrvakt i Boston 44 000 \$ (286 000 kronor), vaktmästare i skola i New York 68 000 \$ (442 000 kronor), konduktör på förortståg i New York 60 000 \$ (390 000 kronor) buschaufför i San Francisco 55 000 \$ (357 000 kronor).

Stalin – alla tiders största tjuv

Sedan hemligstämpeln lättat har det blivit möjligt att skriva en bok om de konstskatter som Stalin lade beslag på i Tyskland i slutet av Andra världskriget. Det är en ung ryss vid namn Pavel Nikolajevitj Knysjevskij som skrivit boken. En del konstverk har för övrigt helt nyligen visats på en utställning i Sankt Petersburg, bara till för ett par år sedan var konstskatternas öde helt okänt. Enligt en konvention från 1907 i Haag är det förbjudet att på det sätt som Sovjetunionen gjorde lägga beslag på konstskatter. Knysjevskij menar att anledningen till att Ryssland fortfarande inte vill återlämna stöldgodset är att det är en av de få konkreta tecknen på att Ryssland skulle ha "arvsrätt"

till ett land med supermaktsstatus.

(Deutschland Magazin)

Skillnaden mellan Öst och Öst

När kommunismen föll i Östeuropa 1989 var det ett land som hade bättre förutsättningar än de övriga – Östtyskland. När de andra länderna fick lita till egen kraft och allmosor för att skapa ett nytt ekonomiskt system ur det gamlas ruiner, kunde östtyskarna ansluta sig till Västeuropas starkaste ekonomi. Visserligen på en lägre nivå, men ändå. Det fanns en komplett statsapparat som var beredd att ta över och som såg till att de gamla kommunistpamparna inte fick något att säga till om. All lagstiftning som behövdes fanns i praktiken färdig på landets eget språk. Därför drabbades Östtyskland bara av två års sjunkande produktion och kunde redan 1992 uppvisa plussiffror. De övriga länderna i Östeuropa har utvecklats negativt under lång tid. Polen nådde plussiffror 1993 och Tjeckien 1994. Under 1995 kommer även Ungern upp på plus, medan Bulgarien, Rumänien och Slovakien lär klara ett nollresultat efter att länge ha uppvisat minussiffror. Den gamla järnridån har ersatts av en välståndsklyfta tvärs igenom Europa och har östtyskarna har hamnat på rätt sida om klyftan. Den västtyska bruttonationalinkomsten uppgick 1993 till 26 700 dollar per invånare. Den östtyska till ungefär halva detta belopp (klyftan sjunker med ytterligare tio procentenheter i år). Från Östtyskland är det ett enormt gap till Tjeckien och Polen. Östtyskarnas levnadsstandard ligger ungefär fem gånger så högt som den tjeckiska nivån. Förklaringen heter D-mark. Västtyskland har satsat mellan 150 och 200 miljarder D-mark per år i Östtyskland de senaste åren. Västs satsningar i Ungern uppgick 1993 till knappt 4 miljarder D-mark och i samtliga övriga före detta sovjetiska satellitstater understeg satsningarna 1 miljard D-mark per land.

I de länder som ingick i det gamla Sovjetunionen är den ekonomiska utvecklingen fortfarande negativ. Och frågan är hur den ska vändas? När tyskarna betalar 13 miljarder D-mark till Ryssland för att bygga lägenheter till de från Tyskland återvändande officerarna är det inte ryska företag som svarar för byggena – nej kontraktet går till finska, tyska och turkiska företag. Fortfarande är det svårt för en ryss att tjäna pengar på hederligt företagande. Både traditionen och kapita-

let saknas. I de länder som klarade sig undan som satellitstater har det på ett helt annat sätt gått att få fart på en livskraftig privat företagsamhet.

(Deutschland Magazin)

Försiktighet rörande utvidgning av NATO

Den före tyske försvarsministern Georg Leber lägger geopolitiska synpunkter på NATOs utvidgning. Så gott som alla före detta satellitstater samt de tre baltiska staterna arbetar för att bli medlemmar i NATO. Motiven är klara och enkla. Ett medlemskap i NATO ger militärt stöd mot ett eventuellt återuppvaknat intresse från Ryssland att lägga under sig det egna landet. Tyvärr har de aktuella staterna inte så mycket att erbjuda NATO i utbyte.

Leber menar att Ryssland har ett visst fog för sina invändningar mot NATOs utvidgning. Tidigare gick gränsen mellan Öst och Väst, mellan Rysslands och USAs intressen, längs en linje mitt igenom Tyskland. Efter överenskommelse flyttas nu denna linje till Polens västgräns, även om NATO förbundit sig vissa begränsningar i det som en gång var Östtyskland. Och i morgon skulle gränsen gå från Peipus (gränssjön

mellan Estland och Ryssland) i en båge mot Svarta havet. Från att ha haft NATO på behagligt avstånd skulle Ryssland befinna sig mellan skänklarna på ett NATO som omringar de mest bördiga och utvecklade delarna av Ryssland och dess närmaste grannländer. Leber menar att det vore oklokt av Väst att bortse från sådana farhågor från Ryssland och menar att det borde finnas andra vägar att trygga de aktuella ländernas oberoende. Kanske genom utfästelser från Ryssland självt.

Vi kan utgå från att det kommer att ta lång tid innan NATO verkligen är berett att genomföra en utvidgning till de områden som en gång var Sovjetunionens intresseområde – med undantag för det som tidigare var Östtyskland.

Kalla krigets hjältar:

Påven - ett moraliskt föredöme

Av Tommy Hansson

1521 blev Hadrianus Dedel från Utrecht i Holland påve under namnet Hadrianus VI. Han kom att sitta på Petri stol i bara två år. Det skulle dröja 457 år innan ännu en icke-italienare blev den romersk-katolska kyrkans överhuvud - 1978 utsågs den polske kardinalen Karol Wojtyla till påve och antog namnet Johannes Paulus II. Han är utan varje tvivel historiens mest utåtriktade påve och spelade en avgörande roll i samband med kommunismens fall.

När man sätter sig ned och summerar alla de faktorer vilka sammantagna bidrog till kommunismens fall i slutet av 1980-talet så är det alltför lätt att uteslutande se till materiella och ekonomiska faktorer. Bedömare brukar således ofta hänvisa till det ineffektiva socialistiska planhushållningssystemet, den katastrofala sovjetiska ockupationen av Afghanistan, Förenta staternas upprustning under Ronald Reagan som ryssarna inte hade råd att hänga med i och så vidare.

Förvisso bidrog allt detta till det kommunistiska sammanbrottet. Frågan är dock om inte den mest grundläggande orsaken till den totalitära sidans nederlag och den fria världens seger var människornas oemotståndliga längtan efter andlig frihet och värdighet, efter värden som gick långt utöver de rent påtagliga. Det var mot bakgrund av detta djupt kända mänskliga behov som kommunismen framstod som så totalt misslyckad. Karol Wojtyla, från och med 1978 påven Johannes Paulus II, hjälpte människorna i sitt hemland Polen och i hela världen att få detta klart för sig.

Andlig mognad

En händelse som ägde rum i Krakow för mer än femtio år sedan ger en god bild av den nuvarande påvens karaktär och andliga mognad. 1941 kom ett ungt judiskt

Påven Johannes Paulus II, förre ärkebiskopen Karol Wojtyla av Krakow, vid ett framträdande i Warszawa den 2 juni 1979. Snett bakom honom går kardinal Stefan Wyszyński.

par från det lilla samhället Brzesko Nowe till Polens andliga center Krakow. Paret lämnade för alla eventualiteters skull sin lille son hos en familj som hette Jakowicz. Det judiska paret gick under i den nationalsocialistiska Förintelsen, och pojken adopterades av familjen Jakowicz.

Adoptivföräldrarna hade bestämt sig för att låta döpen pojken, och när han var åtta år gammal sökte de upp den unge prästen Karol Wojtyla i det Heliga Korsets kyrka i Krakow. När allt var klart för dopet framkom emellertid de rätta omständigheterna kring fostersonens bakgrund; de kärleksfulla adoptivföräldrarna tvingades medge att det varit de biologiska föräldrarnas önskan att pojken, om de skulle dö, vid arton års ålder skulle få komma till Israel och slå sig ned i Jerusalem.

Prästen påpekade i det läget taktfullt för fosterföräldrarna att han inte hade något annat val än att respektera de avlidna föräldrarnas vilja. Han vägrade därför döpa pojken i den romersk-katolska tron. Pojken, vars riktiga namn var Meir Lau, kom sedan mycket riktigt att bosätta sig i Jerusalem. I dag är han ashkenasisk överrabbin i Israel. När Vatikanstaten och Israel upprättade diplomatiska förbindelser 1993 träffade Meir Lau prästen från Krakow, nu påven Johannes Paulus II.

Attentatet

När Karol Wojtyla till sin egen häpnad valdes till påve av kardinalskollegiet i Rom 1978 var han känd som en katolsk intellektuell med en sällsynt moralisk och andlig resning; han var dessutom en framträdande motståndare till den ateistiska kommunismen och en inspirationskälla för motståndsrörelsen i Polen. Detta motstånd hade sitt starkaste fäste just inom kyrkan. Valet av Wojtyla var därför utomordentligt dåliga nyheter för Brezjnevs-regimen i Moskva.

Wojtyla, som föddes 1920 och prästvigdes 1946, kallades efter sin habituation i Krakow 1953 som föreläsare i moralteologi till universitetet i Lublin, en verksamhet han fortsatte med också sedan han blivit hjälpbiskop 1958 och ärkebiskop i Krakow 1964. Vid fyrtiosju års ålder utsågs han till kardinal. Karol Wojtyla har städe haft en traditionalistisk religiös övertygelse och ingalunda gjort avkall på den sedan han hamnat i Petri stol. Sedan han efterträdde påven Johannes Paulus I (Albino Luciano) som avled efter blott trettio-tre dagar som påve 1978, anses det allmänt att katolska kyrkan undergått en teologisk uppstramning - påven har exempelvis mycket bestämda åsikter om skilsmässor, aborter, familjeplanering och sexualmoral.

Detta har retat inte minst liberalteologins anhängare.

I egenskap av "helig fader" för världens största kyrka, den romersk-katolska, har Johannes Paulus II medvetet valt en hög profil. Detta höll på att få en ände med förskräckelse den 13 maj 1981, då påven utsattes för ett attentat av den turkiske terroristen Mehmet Ali Agca på Petersplatsen i Rom. Det tilltänkta offret överlevde emellertid attentatet och Agca greps. De uppgifter som framkom efter skottet mot påven tydde på att Agca, som nominellt var verksam för den turkiska fascistorganisationen Grå vargarna, var ett instrument för en internationell kommunistisk sammansvärjning med rötter i Moskva ledd av dåvarande KGB-chefen Jurij Andropov. Agca hade i slutet av 1970-talet genomgått utbildning vid ett träningsläger i Libanon som drevs av den prosovjetiska terroristorganisationen PFLP (Folkfronten för Palestinas befrielse). Kontakterna med KGB skulle ha skötts av Bulgarien.

Sedan han hämtat sig från mordförsöket har påven genomfört det mest omfattande resprogram som någon påve (och ytterligt få politiker) någonsin underkastat sig. 1989 kom han till Skandinavien och framträdde i Globen i Stockholm.

Våga hoppas...

Johannes Paulus II är en filosof i Vatikanen. Under årens lopp har han utformat en personalistisk åskådning under inflytande av Max Schelers (död 1928) så kallade fenomenologi, som påven gärna tillämpar på etiska frågor. Redan 1960 skrev Karol Wojtyla den uppmärksammade boken *Kärlek och ansvar*, som översattes till svenska 1980. Påven har även skrivit poesi och teaterstycken; under det andra världskriget ägnade sig Karol Wojtyla åt förbjuden teaterverksamhet.

Karol Wojtyla har aldrig funnit anledning dölja sin fiendskap gentemot kommunismen. Men han är också en djupsinnig kritiker av den västerländska materialismen och konsumismen och har pekat på västvärldens tragiska förlust av "sanningen om människan". Ty, framhåller han, människan har inte skapat sig själv och kan inte rättmätigt ställa upp sina egna normer. Människan har i sitt hjärta ett samband med den Högsta verkligheten och normgivaren, Gud, en tanke som i annan skepnad kommer till uttryck också i sekulära idéer om naturrätten.

Påven är dock inte motståndare till det

kapitalistiska systemet som sådant, men han fortsätter i enlighet med katolsk moralisk och social tradition att varna för att ohämmad pluralism och normlöshet mycket lätt kan urarta och slutligen leda till katastrof. Han är därför en svuren motståndare till vänsterns upphöjande av relativa värderingar till absoluta värden; han förblir därmed ett fortsatt rött skynke för den politiska korrektheten. När vidare alla de som talar om befolkningsökningen i världen som ett enbart negativt fenomen målar upp sinistra domedagskulisser, föredrar påven i stället att tala om de nya människorna som en resurs. Han inser att dagens krig och hungerkatastrofer orsakas av etniska konflikter och tekniska tillkortakommanden mer än den så kallade överbefolkningen.

Påven har valt att framföra betydande delar av sitt budskap för dagens mänsklighet i form av boken *Våga hoppas* (*Varcare la Soglia della Speranza*), som kommit ut 1995 – på svenska på förlaget Fi-

Bögaktivister protesterar mot påvens USA-besök 1987. Påven har aldrig varit någon av vänsterrörelsens favoriter.

scher & Co – i samarbete mellan påven och den italienske journalisten Vittorio Messori. Även icke-katolska läsare inser att den som för ordet inte är någon lätt sinnig kyrkopolitiker. Påven diskuterar här en rad frågor av såväl allmänmänskligt som religiöst intresse, från bön och kyrkans förhållande till icke-kristna religioner till aborter och kommunismen.

I avsnittet "Det fanns en gång kommunism" skriver Johannes Paulus II bland annat (kursiveringarna är påvens egna):

"Det skulle alltså vara en förenkling att säga att det var den Gudomliga Försynen som fick kommunismen på fall. Kommunismen, som system betraktat, föll på sätt och vis av sig själv. Den föll som följd av sina egna brister och sitt eget maktmissbruk. Den visade sig vara *en medicin som var farligare och mer skadlig än sjukdomen själv*. Den medförde ingen verklig social reform, men blev ändå ett stort hot och en utmaning för hela världen (...). Kommunismens fall erbjuder oss en *retrospektiv översikt över den moderna civilisationens typiska tanke- och handlingsmönster*, framförallt den europeiska, som gett upphov till kommunismen."

Johannes Paulus II ser kommunismen som ett uttryck för den destruktiva delen av människans natur, den som bland annat yttrar sig i tvångs- och maktstrukturer vilka ofrånkomligt leder till våld och övergrepp mot de mänskliga rättigheterna:

"Vem bär ansvaret för detta? Människan är ansvarig – människan, ideologierna och de filosofiska systemen. Jag skulle säga att ansvarig är *kampen mot Gud, en systematisk eliminering av det som är kristet*. Det är en kamp som i hög grad dominerat Västerlandets tanke och liv under tre århundraden. *Den marxistiska kollektivismen är inte annat än en 'sämre upplaga' av denna plan.*"

Religionsfrihet

Johannes Paulus är sjuttiofem år gammal och tydligt sliten av sitt outröttliga arbete att sprida evangeliet till jordens alla hörn. Frågan är vad som kommer att hända kristenheten i allmänhet och den romersk-katolska kyrkan i synnerhet när han en dag faller ifrån. Om förhållandet mellan den helige fadern i Rom och Förenta staterna (som påven besökte nyligen) skriver George Sim Johnston i tidskriften *The American Spectator* (juli 1995):

"Bortsett från en stor man med ett budskap, samma budskap som för tvåtusen år

sedan, vad har katolicismen att erbjuda den kvarvarande supermakten? Richard Rodriguez obeserverade en gång att Mexiko är katolskt och tragiskt, och alla där är glada; Förenta staterna är protestantiskt och optimistiskt, och alla är deprimerade. Sedan det kalla krigets slut tycks emellertid även vår optimism att ha bleknat något."

Den nuvarande påven har under alla omständigheter ryckt upp den katolska kyrkan på ett sätt som få bedömare torde ha trott var möjligt sedan först den välmående men inte särskilt kraftfulle Paulus VI och därpå Johannes Paulus I avlidit i rask följd. De som menade allvar med sin religiösa tro misströstad, eftersom de befarade att kyrkan nu skulle komma att ockuperas av de vänsterpolitiserande så kallade befrielseologerna som redan hade ett starkt fotfäste i Latinamerika.

Det är Johannes Paulus IIs ovanskliga förtjänst att de farhågorna kom på skam. Följaktligen har han hårt angripits och angrips alljämt från vänsterhåll för sin konservativa hållning. Hans stora styrka politiskt är att han under ett halvt sekel gått i närkamp med såväl bruna som röda

diktatorer/diktaturer. Det har gjort att han kunnat tala om totalitarismens verklighet med en unik auktoritet som inte de italienska påvarna ägde. Inom parentes sagt bör här nämnas att påvestolen långt ifrån har något heroiskt förflutet när det gäller att bekämpa nazismen/fascismen. Karol Wojtyła kämpade däremot under sin tid som polsk präst, biskop och kardinal mot en ateistisk statsmakt och känner frihetens betydelse för all mänsklig värdighet värd namnet.

Påven är därför en övertygad anhängare av religionsfrihet. Som Anders Pilz framhåller i sitt förord till den svenska upplagan av påveboken *Våga hoppas*:

"Han hyser stor respekt för judendom och islam och för alla andra som tar det gudomliga på allvar. Mahatma Gandhi är en av dessa religiösa ledare som fascinerar honom djupt, liksom de judiska tänkarna Buber och Rosenzweig. Påvens nya ekumenik fick sitt första stora uttryck vid det interreligiösa bönemötet för fred i Assisi 1987, inte utan protester från de egna leden."

Kritik

Om påven kan sägas och tänkas mycket. Någon har, uppbackad av onskans makter, gått så långt att ha försökt ta påvens liv. Flera skulle säkerligen vilja se påven död – icke minst de radikalaste feministerna och abortanhängarna. Ätminstone en spännande thriller, Jack Higgins läsvärda *Biktfadern*, handlar om ett planerat attentat mot Johannes Paulus II.

Naturligtvis kan man kritisera påven även om man inte råkar vara feminist, abortanhängare eller vänsterinriktad i största allmänhet. Vad skall man exempelvis säga om påvens kritik av USAs engagemang i samband med kriget i Persiska viken 1991? Trots att påven således inte undgår kritik framstår han som en av samtidens mest imponerande politiska och moraliska gestalter. Det är heller ingen orimlig gissning att han i ett långsiktigt perspektiv i första rummet kommer att bli ihågkommen som en av de främsta tillskyndarna av det kommunistiska barbariets fall.

Johannes Paulus II är i sanning en av det kalla krigets mest lysande hjältar.

ÖB om den svenska nedrustningen

Hösten 1996 skall nästa svenska försvarsbeslut fattas. Det blir ett ödesval för det svenska försvarets framtid, som redan är ordentligt underminerad tack vare att försvarsurserna naggats i kanten sedan mer än tjugo år tillbaka. I dag har Sveriges försvar inte längre förmågan att slå en fientlig angripare.

–Dagens försvarsdebatt saknar verklighetsanknytning, säger Sveriges överbefälhavare Owe Wiktorin som anser att hotet från Ryssland kvarstår trots det kalla krigets slut

–Tills för några år sedan var svensk säkerhetspolitik stabil, men därefter har det hänt en massa saker.

Så sammanfattade överbefälhavaren Owe Wiktorin utvecklingen på det säker-

Högvakten i Stockholm har delvis en ceremoniell funktion. Mycket tyder på att det svenska försvaret som helhet inom en relativt snar framtid har reducerats till en ceremoniell institution. Hålsinge regemente, vars fana syns på bilden, lades ner 1994 men fortlever som försvarsrådesförband. (Foto: Tommy Hansson)

hetspolitiska området under senare år vid Försvarsfrämjandets höstmöte vid Militär-

högskolans stabsövningshall. Det som ÖB valde att sammanfatta under beteckningen

"en massa saker" var bland annat Sovjetunionens upplösning, Berlinmurens fall och Sveriges medlemskap i Europeiska unionen (EU). Medlemskapet i den europeiska gemenskapen har till exempel medfört svensk observatörsstatus i den europeiska försvarsunionen WEU och samarbete med NATO inom ramen för projektet Partnership for Peace; för första gången på mycket länge har således svensk trupp övat med utländsk trupp.

Det som upplevs som nedmonteringen av "hotet från öst" har medfört att svenskt försvar hamnat i en än värre strykclass än tidigare. Det paradoxala är emellertid att de politiker som ivrar för att Sverige skall nedrustas (exempelvis försvarsminister Thage G. Peterson) samtidigt kräver att neutraliteten skall bibehållas, värnplikten värnas och försvarsindustrin förbli internationellt konkurrenskraftig.

–Det är ett trolleritrick av våra politiker som inte går ihop, hävdade general Wiktorin.

"Reell nedrustning"

Sedan början på 70-talet har Skandinavien blivit alltmer strategiskt intressant för omvärlden, och Sverige blev "landet under missilbanorna". Detta intresse ledde till exempel den dåvarande sovjetiska stormakten att genomföra en exempellös militär upprustning i anslutning till Murmansk på Kolahalvön. Den svenska försvarspolitiska doktrinen löd då som nu "alliansfrihet i fred, syftande till neutralitet i krig".

Problemet var dock att svenska politiker var ovilliga att satsa de ekonomiska resurser som krävdes, fastslog general Wiktorin:

–I realiteten krävs en ekonomisk påbackning om fem procent per år för att vår värmkraft ska kunna vidmakthållas. Vi låg däremot stilla. Det innebär en reell nedrustning. Vid 1992 års försvarsbeslut fanns alternativen att antingen backa på försvarskostnaderna eller att skära kraftigt.

Som alla vet valdes det senare alternativet, något som underlättades av förändringarna i omvärlden.

–Om det kalla kriget hade fortsatt hade vi tvingats upprusta, hävdade Owe Wiktorin.

Officiellt har "kvaliteten satts före kvantiteten" när det gäller svenskt försvar. Detta är i realiteten en omskrivning för drastiskt sänkta försvarsambitioner som, om politikerna får sin vilja igenom, kommer att

reducera krigsorganisationen med en tredjedel, friställa 6 000 anställda inom försvaret och ställa 7 000 av de 40 000 svenska ungdomar i värnpliktig ålder som anses vara lämpade för militärtjänstgöring utanför försvaret.

–Vårt största bekymmer är det krympande antalet förband, ansåg general Owe Wiktorin. Vi balanserar på förmågan att kunna försvara oss mot ett anfall i en riktning med begränsad uthållighet. Vi har redan tappat förmågan att försvara oss mot angrepp i två riktningar.

Det ryska hotet

ÖB slog fast att vår del av världen kommer att vara strategiskt intressant för omvärlden också under början av nästa sekel. Det ryska säkerhetsintresset för Skandinavien är väl dokumenterat, och faktum är att 60 procent av de ryska kärnvapnen kommer att finnas i norr efter avrustningen i Östeuropa. Intresset för Östersjön består. –Visserligen råder i dag oreda och kaos inom Rysslands krigsmakt, men det är

nödvändigt att inta ett längre perspektiv, menade ÖB. Dessutom har militära resurser flyttats från Östeuropa till Ryssland. Den ryska värnpliktpotentialen ligger på åtskilliga miljoner och det finns en duktig rysk officerskår. Doktrinen omfattar minst en och en halv miljon man under vapen. Det finns alltså ingen anledning betvivla, att Rysslands militära kapacitet – senast demonstrerad i Tjetjenien – även framgent kommer att vara imponerande och i våra ögon avskräckande.

Det kalla krigets slut har avlägsnat den "matta" som tidigare nödortfött dämpade etniska och andra konflikter (exemplet forna Jugoslavien är blott alltför välkänt). –Det oroande är, hävdade ÖB, att alla organisationer som skapades efter Andra världskriget i syfte att skapa fred har misslyckats i sitt syfte – FN, NATO, ESK med flera. Budskapet till den enskilda nationen är därför: det gäller att se om sitt eget hus. Det har blivit krackeleringar i västförsvaret, och i den situationen går det inte att utesluta ett väpnat angrepp mot Sverige.

Frågan är då hur Sverige bör agera för att se om sitt försvarshus. Medlemskap i NATO har under senare år faktiskt diskuterats som ett seriöst alternativ, men ÖB ser inte detta som en riktigt realistisk möjlighet:

–Jag är tveksam till om Sverige skulle accepteras som medlem i NATO. Inte heller tror jag på ett nordiskt försvarsförbund. Danmark och Norge vill ju fortsätta vara medlemmar i NATO, och om vi skulle slå oss ihop med det utsatta Finland skulle också Sverige bli utsatt på samma sätt. Men vi måste fortsätta samarbeta med NATO och EU om säkerhetspolitik och försvar på neutralitetens grund.

Försvarsbeslutet 1996

Till hösten kommer första regeringspropositionen inför 1996 års försvarsbeslut. Det kan bli en ödesmättad händelse för Sveriges framtida försvar. Under innevarande budgetår fattas närmare sex miljarder kronor för försvaret med allvarliga konsekvenser för den löpande verksamheten. Den försvarsnivå som politikerna "tagit till sig" omfattar tolv brigader, varav åtta stridsdugliga. Cirka 6 000 personer och elva regementen måste bantas bort, liksom andra försvarsresurser.

Självfallet kommer detta att allvarligt skada vår hallstämplade målsättning att möta, hejda och slå en angripare. I nuläget finns en godtagbar förmåga att möta och en begränsad förmåga att hejda ett angrepp. Enligt ÖB saknas förmågan att slå en angripare.

–Alla politiker vill värna alliansfriheten, men man vill inte ge försvaret resurser att säkerställa detta. Alliansfrihet utan ett starkt försvar är alltid ett risktagande.

I början av 70-talet gick cirka fem procent av BNP till försvaret. I dag är vi nere på drygt två procent.

Tommy Hansson

Detta kan vi vänta oss av EMU!

Av Carl G. Holm

Vad är EMU – och varför ska Sverige vara med? Ledande politiker betraktar det som självklart att Sverige ska ge upp sin suveränitet på valutaområdet – det bestämdes redan i EU-folkomröstningen. Ledande industrimän som Trelleborgs ordförande Rune Andersson säger däremot ett kraftfullt nej till EMU. *Contra* reder ut begreppen.

EMU och ECU

EMU – europeiska monetära unionen – är ett projekt inom ramen för EU. EMU innebär att de EU-medlemmar som uppfyller vissa villkor avskaffar den egna valutan och inför en gemensam europeisk valuta, vars namn ännu inte är fastställt.

I Maastricht-överenskommelsen från 1991 ingick att EMU skulle inrättas. Två länder reserverade sig mot överenskommelsen i Maastricht på just denna punkt. Det var Storbritannien och Danmark. Men för de nytillkomna länderna, Sverige, Finland och Österrike, gäller Maastricht-överenskommelsen utan inskränkningar. Även om en del svenska politiker ibland försökt göra motsatsen gällande. Före folkomröstningen om EU hette det ofta att omröstningen gällde det då aktuella EU. Efter omröstningen heter det att omröstningen också innebar ett positivt ställningstagande till EMU. Det är den senare varianten som överensstämmer med sanningen.

Kraven på Sverige för att ingå i EMU är dock så hårda att det förefaller mer troligt att Sverige inte får gå med i EMU, snarare än att vi ska tvingas ansluta oss.

...och sedan har vi ERM

Första steget i riktning mot EMU heter ERM (exchange rate mechanism), den europeiska växelkursmekanismen. ERM innebär att valutorna inte ska variera i värde mer än med en viss procentsats. Den procentsatsen var ursprungligen satt så låg som 2,25 procent, men efter den ekonomiska krisen 1992 vidgades bandet till 15 procent – och trots det var det åtskilliga länder som inte klarade av kraven. ERM skapades redan 1979 och bestod till en början av kärnländerna inom dåvarande

Hur ska det gå för svensk valuta om vi går in i EMU-samarbetet?

EG. Fler anslöt sig och så småningom stod bara Grekland utanför. Även länder som Sverige, Norge och Finland förklarade ensidigt att de anslöt sig till ERM.

Eftersom de olika länderna i ERM förde sin egen ekonomiska politik med olika inflationstakter blev de upprätthållna växelkurserna med tiden orealistiska och hela samarbetet havererade när Storbritannien och Italien lämnade samarbetet 1992. Storbritannien hade för övrigt anslutit sig så sent som 1990 och då med en orealistiskt hög pundkurs. Resultatet av detta lät alltså bara vänta på sig i två år. Förlorarna var de brittiska skattebetalarna och vinnarna var de internationella valutaspekulanterna, till exempel ungersk-amerikanen George Soros.

Det som hände 1992 kan tolkas som en stor seger för marknaden över klåfingriga politiska regleringar. Det visade sig att inte ens länder som Storbritannien och Italien (som bägge tillhör G7-gruppen som omfattar de sju viktigaste ekonomierna) kunde trotsa marknadens dom över den egna valutan, trots att regeringarna var beredda att satsa miljarder och åter miljarder av skattebetalarnas pengar på prestigeprojektet en stabil växelkurs.

EMU skulle ha startat 1997

I Maastricht kom de deltagande staterna

överens om en tidsplan som innebar att EMU skulle komma till stånd 1997, då en europeisk centralbank skulle inrättas. De länder som inte klarade de hårda inträdeskraven 1997 skulle få en chans att ansluta sig 1999. Idag är det ingen som tror att ens de första länderna kan ansluta sig till EMU tidigare än 1999. Och det är idag bara två av EUs femton medlemsländer som uppfyller villkoren för medlemskap: Tyskland och Luxemburg – och för Luxemburgs vidkommande är det en sanning med modifiering, eftersom landet redan idag har en valutaunion med Belgien och Belgien är ett av de länder som ligger längst ifrån att uppfylla kraven, på grund av landets även jämfört med Sverige mycket höga statsskuld.

Kraven på blivande medlemmar i EMU är fem:

- Inflationen får inte ligga mer än 1,5 procentenhet över de tre EU-länder som har lägst inflation. Sverige klarar det kravet idag, till och med med viss marginal.
- Räntan får inte ligga mer än två procentenheter över de tre EU-länder som har lägst inflation. Den svenska räntan har länge legat 3-4 procent över jämförelsetalet, men marginalen har de senaste månaderna krympt till cirka 2,5 procent.
- Budgetunderskottet får inte överstiga 3

procent av bruttonationalprodukten. Sveriges underskott uppskattas för 1996 till 5,8 procent.

• Statsskulden får inte överstiga 60 procent av bruttonationalprodukten. Sveriges statsskuld uppskattas 1996 ligga på 86 procent.

• Växelkursen ska under de senaste två åren ha hållit sig inom 2,25 procent från de riktvärden som EMS (europeiska monetära systemet) satt upp. Sveriges växelkurs har varierat kraftigt, men det förefaller också som om svängningarna kommer att minska och att EU tagit ganska löst på just växelkurskravet efter 1992 års haveri på valutamarknaden.

De svenska socialdemokraterna har sedan Sverige blev medlem i EU arbetat för att ytterligare ett krav ska ställas upp, ett krav som inte preciserats i detalj, men som skulle vara kopplat till sysselsättningen. Det ska, enligt den svenska regeringens mening, inte vara möjligt att köpa en inträdesbiljett till EMU om arbetslösheten är hög.

Fördelar med EMU...

Det finns en stor och betydelsefull fördel med EMU. Först med en gemensam valuta blir det en verkligt gemensam marknad i Europa. Idag tar transaktionskostnaderna bort en del av de vinster som kan göras genom tullfriheten. Den som åker Europa runt och startar med en tusenlapp och växlar den till alla EU-valutorna har gjort av med hälften bara på växlingskostnader när han kommer tillbaka till Sverige. Företagen drabbas också av osäkerhet i sin planering på grund av varierande växelkurser. Om jag som skoimportör köper billiga skor i Grekland kan jag råka ut för att växelkurserna ändras så att skorna i själva verket blir dyrare än alternativen från Portugal... Om det bara funnes en valuta skulle jag vara förvissad om vad jag verkligen skulle få betala.

Särskilt när det gäller småtransaktioner är växlingskostnaderna stora. En prenumeration på en engelsk tidning kostar ofta en svensk dubbelt så mycket som det nominella priset, eftersom bankerna kräver så höga avgifter när de växlar små belopp.

I Europa är det faktiskt tiotusentals mycket välavlönade banktjänstemän som sysslar med ett i princip improduktivt och onödigt arbete. I USA finns det ju ingen motsvarande handel mellan till exempel New York och San Francisco. Även om

den som tittar på det finstiltat på en dollarsedel kan avläsa vilken av tolv Federal Reserve Banks som har gett ut den är det ingen som har någon anledning att titta på det finstiltat, eftersom alla tolv bankernas dollarsedlar är värda exakt lika mycket.

...men också stora nackdelar

I USA finns det bara en federal regering, som har kontroll över finanspolitiken. Penningpolitiken sköts av Federal Reserve i nära samarbete med regeringen.

En gemensam europeisk valuta förutsätter att också Europa skaffar sig en enhetlig penningpolitik. Det skulle göras genom att en gemensam europeisk centralbank bildas (den 1 januari år 1999) med de lokala riksbankerna som inflytelselösa filialer.

I och med att en gemensam valuta skapas skulle de länder som ingår i systemet avhända sig viktiga justeringsmöjligheter när politiken gick snett. Skulle till exempel den svenska lönenivån stiga alltför kraftigt i förhållande till lönenivån i övriga Europa skulle hela näringslivet kunna slås ut på ganska kort tid. Vi skulle hamna i en djup depression. Hittills har den typen av problem kunnat mötas genom en anpassning av växelkursen – den möjligheten skulle nu helt försvinna.

Ledande företrädare för svensk industri har uttryckt stor oro inför ett svenskt medlemskap i EMU. Sverige är en av världens fyra största handelspartners när det gäller papper och massa. Priserna på papper och massa varierar kraftigt med konjunkturen och trots att Sverige är en stor leverantör har vi inget inflytande på prisbildningen. Om en gemensam europeisk valuta utvecklades starkt i förhållande till amerikanska och kanadensiska dollar, skulle hela pappers- och massaindustrin i Sverige och Finland riskera att utplånas – trots att den är minst lika effektiv som industrin på andra sidan Atlanten. Kursrelationerna mellan europavalutan och dollarn skulle inte mer än marginellt påverkas av produktiviteten i pappers- och massaindustrin. För såväl Sverige som Finland med egna fritt rörliga valutor blir anpassningen av kursen en naturlig problemlösare.

Andra valutaunioner har havererat

Vi behöver inte gå till den ryska rubeln för att få ett exempel på hur en gemensam valuta i en union med mycket stora skillna-

der mellan delarna har lösts upp i separata enheter. Sverige har från tid till annan varit engagerat i valutaunioner och valuta-samarbete av olika slag. Alla projekten har haft en sak gemensamt. De har havererat. Den skandinaviska myntunionen infördes 1873. Det var då vi fick en norsk, dansk och svensk krona som var lika mycket värda. Till och med mynten fick samma storlek och utformning och det gick bra att betala med en dansk krona i Sverige eller tvärtom. Än idag är ju svenska, danska och norska enkronor lika stora – ett minne från den skandinaviska myntunionen. I samband med första världskriget havererade myntunionen och formellt upplöstes den 1924. Myntunionen fungerade så länge tiderna var goda, men så snart den utsattes för påfrestningar blev den omöjlig att upprätthålla. Samma sak har gällt senare försök att låsa den svenska valutan. Guldmyntfoten från 1920-talet havererade i samband med 1930-talets depression. Det s k Bretton Woods-system blev något mer långlivat och Sverige var med under tjugo år från 1950. Det var under en exempellös tillväxtperiod i Sveriges och västvärldens ekonomi – men trots de goda förutsättningarna lyckades världens samlade riksbanker hålla tvångströjan på valutakurserna ihopknuten endast under tjugo år.

Du har redan röstat ja – visste Du det?

EMU är ett nytt försök att skapa en enhetlig valuta. Tidigare försök har misslyckats. Också EMU kommer att misslyckas. Den enda chansen projektet har till någon längre överlevnad är att EMU/EU ges kraftigt utökade befogenheter och att Sverige och Finland till exempel snällt accepterar att hela skogsindustrin slås ut de år valuta-relationerna mot Nordamerika är ofördelaktiga. Vi vet av tidigare erfarenheter att ett valutasamarbete kan bli långvarigt om omvärlden kännetecknas av stabilitet och tillväxt. Så snart det börjar blåsa lite kommer valutabygget också att blåsa omkull. Haveriet kan kosta folkhushållet miljarder och åter miljarder.

Vill vi vara med om det här gigantiska experimentet? Javisst, säger ledande politiker som Ingvar Carlsson, Göran Persson och Carl Bildt. Sveriges folk har redan sagt ja i och med 1994 års folkomröstning om medlemskap i Europeiska Unionen.

Utvecklingen i Angola och Sydafrika:

Sydafrikanska legosoldater hjälper MPLA

Under de drygt tre år som gått sedan valet i Angola, som kommunisterna i MPLA vann efter ett massivt valfusk, har utvecklingen gått i negativ riktning i det rika men hårt drabbade landet. De fredsovertyrer som rapporteras om med jämna mellanrum har hittills runnit ut i sanden. Ännu har MPLA ett övertag, främst med hjälp av sydafrikanska legotrupper.

På tal om Sydafrika kan det avslöjas att utgången av parlamentsvalen var resultatet av ett planerat valfusk, i vilket samtliga större partier deltog!

Sedan det turbulenta valet i Angola hösten 1992, som det marxistiska MPLA vann efter många frågetecken, har striderna och utrensningarna fortsatt. Fredstrevare och försoningstendenser har visserligen förekommit, men så har ju varit fallet under hela det tjugoföråriga inbördeskriget utan att någon bestående fred inträtt. Den 14 oktober 1995 försökte MPLA exempelvis mörda UNITAs försvarsstabschef, general Arlindo Chenda Isaac Pena, även kallad "Ben Ben". Detta har föranlett UNITA att vända sig till FN-kommandot i Angola, UNAVEM III, och begära en noggrann undersökning av incidenten. I samband med valen för tre år sedan mördades åtminstone tre högt rankade UNITA-män – däribland vicepresident Jeremias Chitunda.

Angola var under den portugisiska tiden ett välordnat samhälle där den vackra huvudstaden Luanda vid Atlankusten kallades "Afrikas pärla". I dag är Luanda en extremt nerkörd, spöklik stad, vilket naturligtvis delvis är krigets fel. Men man kan inte bara skylla på kriget – MPLA har visat sig vara en sällsynt korrupt och oduglig politisk kraft, också med afrikanska mått mätt. Numera har man officiellt frångått den marxist-leninistiska ideologi man sedan grundaren Agostinho Neto dagar bekant sig till, men det gör ingen praktisk

skillnad: skurkar är skurkar oavsett förpackning.

Legosoldater

I skrivande stund tycks MPLA ha konsoliderat regeringsmakten i Luanda, även om befrielseörelsen UNITA fortsätter att kontrollera relativt omfattande områden på landsbygden. Den tyngst vägande orsaken till MPLAs framgångar är inflödet av legosoldater, vilka – sedan UNITA hamnat i onåd – genom privat sydafrikanskt initiativ strömmat till regeringssidans undsättning. Legosoldaterna låter värva sig av ekonomiska och ej politiska orsaker; de har knappast något till övers för MPLA som sådant eller dess eventuella ideologi.

Under åttio- och början av nittiotalet lyckades UNITA tillskansa sig kontrollen över större delen av det mineralrika Angolas diamanttillgångar. Efter valet för tre

år sedan har MPLA enligt uppgifter bland annat i den amerikanska facktidningen *Soldier of Fortune* (maj 1995) spenderat mellan två och fyra miljarder US dollar på att återuppbygga militären. Syfte: att vinna kontroll över diamantgruvorna. Som en följd härav, skriver den i dessa frågor välinformerade tidskriften, "har vapenproducenter i Brasilien, Portugal och Ryssland intecknat angolansk oljeframställning för åratals framöver".

Legosoldaterna har spelat en helt avgörande roll i MPLA-regimens kamp för kontrollen över de strategiskt viktiga diamantgruvorna och andra anläggningar, exempelvis oljeinstallationer. Detta beroende på att MPLAs egna soldater ej mäktade med den uppgiften. Sedan Afrikanska nationalkongressen (ANC) och Nelson Mandela vann valet i Sydafrika i april 1994 underlättades överföringen av

Artikelförfattaren under en intervju med UNITAs dåvarande vicepresident Jeremias Chitunda, som mördades av MPLA i samband med oroligheterna efter valet 1992. (Foto: Tony Costa Fernandez)

främst sydafrikanska, men även andra, legosoldater för "regional utveckling" i Angola. Något tusental legosoldater från ett halvt dussin länder har av allt att döma slussats in i krigets Angola genom förmedling av det sydafrikanska projektet Executive Outcome, med den före detta regeringstjänstemannen Eeben Barlow som chef.

Officiellt skulle legosoldaterna fungera endast som instruktörer åt MPLA-soldaterna, men i praktiken har de haft en central roll i själva krigföringen. Detta har vänt den militära utvecklingen i Angola mot UNITA, som t ex vid striderna om nyckelstaden Soyo haft att kämpa mot sydafrikanska soldater som tidigare stått på deras sida i strider mot angolanska och kubanska kommunister. Barlow och hans organisation har anklagats för att ha ljugit för legosoldaterna; dessa ska ha bibringats uppfattningen, att de ej skulle behöva möta sina före detta vapenbröder i UNITA. Den mest kände av de sydafrikanska militärerna i Angola heter Wynand du Toit, som tillfångatogs av MPLA under ett angrepp över gränsen mot en angolansk anläggning 1985.

Sedan dess har alltså du Toit bytt lojalitet och fungerar som instruktör åt MPLA-styrkorna inom ramen för Executive Outcomes program. UNITA tillfångatog den 24 oktober fyra av legosoldaterna när man återtog Kassaguili i Lunda Norte-provinsen.

Executive Outcome tycks bedriva en framgångsrik verksamhet i Afrika – någon brist på konflikthärdar saknas inte på kontinenten. En anmärkningsvärd insats gjorde svarta sydafrikanska legosoldater i inbördeskriget i Sierra Leone, där i somras den sydafrikanske översten Bob MacKenzie omkom i striderna.

Mandela anklagas

Under Sydafrikas tidigare vita nationella styre backade landet länge upp UNITA och dess dynamiske ledare Jonas Savimbi. Under slutfasen av de vitas styre urholkades emellertid det stödet alltmer, och Sydafrika erkände jämte Clintons USA MPLA-regimen som legitima företrädare för Angola. Sedan ANC tagit över makten i Pretoria har naturligtvis MPLAs aktier stärkts ytterligare.

Om man jämför utvecklingen i Angola med den i Sydafrika, kommer man inte ifrån att det gått oändligt smidigare i det

senare landet. Det sydafrikanska valet be-tecknades internationellt som "free and fair", men det finns uppgifter om att det officiella resultatet skulle ha haft föga att göra med de verkliga röstetalen. Den amerikanska tidskriften *The American Spectator* (april 1995) uppger: "Resultatet fastställdes på ett synnerligen ovanligt sätt: allteftersom rösträkningen fortskred, drabbades vart och ett av de större partierna av en stor rädsla. Mandela var rädd för att hans African National Congress (ANC) skulle få mer än två tredjedelar, vilket skulle göra dem berättigade att skriva den nya konstitutionen själva. Han ville försäkra sig om att de övriga politiska krafterna deltog i utformandeprocessen, både därför att han ville hålla radikalerna i sitt eget parti stängda, och därför att han anser att det är ett misstag att utesluta något större parti från det politiska livet. Zululedaren

Mangosothu Buthelezi var rädd för att hans Inkatha Freedom Party skulle få mindre än tio procent, som skulle beröva dem sin nationella legitimitet.

(President) De Klerk kände att hans National Party behövde omkring 20 procent för att vara en trovärdig oppositionell kraft. Och dessa siffror var i stort sett vad de flesta i landet ville ha."

Så varför riskera att dessa för alla önskvärda siffror spolieras genom att de besvärliga väljarna skulle få för sig att rösta på något annat sätt? Resultatet blev ett valfusk i gigantisk skala som emellertid hade det "goda" med sig, att alla inblandade parter var med på noterna.

Sydafrika efter apartheid är nu ingen dans på rosor. De två främsta problemen

är den nya administrationens bristande rutin och kompetens samt den accelererande våldsutvecklingen, det senare ett bekymmer Sydafrika delar med flertalet andra afrikanska länder. Det är inte konflikten mellan svarta och vita som är den allvarligaste, utan de misshälligheter som finns dels mellan zulusörelsen och ANC, dels inom ANC. Inte ens den närmast helgonförklarade Nelson Mandela har undgått att dras in i våldshärvan.

Det har framkommit att han inför en stor Inkhata-demonstration i Johannesburg veckorna före valet förra året gav ANCs vakter direkta order att, om så behövdes, skjuta för att döda för att hålla demonstranterna borta från ANCs högkvarter. Tydligt ansåg vakterna att det behövdes, ty över femtio människor sköts till döds i staden under demonstrationerna den 28 mars (varav åtta vid högkvarteret i Shell House).

Också före detta försvarsminister Magnus Malan har anklagats för att sanktionera våld.

Framåt för Afrika?

Afrika brukar nästan tröttsamt regelbundet beskrivas som en eländigt fattig, hungrande och av smittosamma sjukdomar härjad kontinent, och den beskrivningen är säkert delvis korrekt. Men för första gången på flera decennier börjar man nu kunna märka en uppgång för i varje fall ekonomin. I en sammanfattning av utvecklingen i slutet av maj i år skrev en medarbetare från *Förenade landsortstidningar* (FLT), att "de afrikanska aktiebörserna hör till de snabbast växande i världen" – kapitalflykten hagsåledes börjat vända, utländska investerare har fått upp intresset för kontinenten och så vidare. 1994 ökade de direkta investeringarna i Sydafrika med 23 procent till 2,2 miljarder dollar.

Den sydafrikanska aktiebörserna i Johannesburg är den tionde största i världen med ett börsvärde på cirka 245 miljarder US dollar. Också börserna i Ghana och Zimbabwe har utvecklats kraftigt. Den i Zimbabwe uppges ha ökat med 124 procent under fjolåret. Starkast ekonomier i Afrika har Sydafrika och Nigeria, vilka båda reformerat sina ekonomier i liberaliserande riktning. Och i ett tidigare krigshärjat och efterblivet land som Mozambique har en fredlig och stabiliserande utveckling skett.

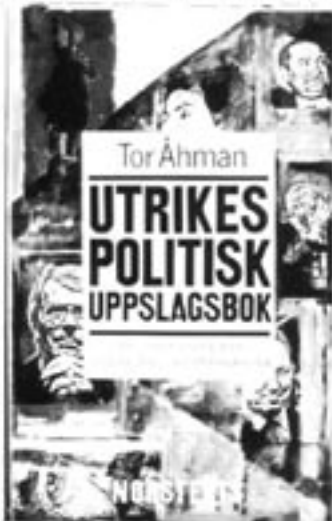
Tommy Hansson

BOK-NYTT

Utrikespolitisk uppslagsbok

Enligt bokens baksidestext är *Utrikespolitisk uppslagsbok* "en koncentrerad hjälpreda i lätthanterligt format för den som snabbt vill ha en orientering om viktigare personer i världspolitiken efter den omvälvande hösten 1989."

Och bättre än så kan det knappast sägas. Tor Åhman, vars ansikte en generation svenskar känner väl igen från TV-nyheternas utlandsrapportering, har åstadkommit en bok som nog får sägas vara oumbärlig för utrikespolitiska skribenter och

alla andra som i koncentrerad form vill veta något om en viss aktuell politiker, militär, diplomat eller politisk rörelse. Det är alltså en mycket nutidsorienterad bok. Den som önskar information om t ex den brittiske labourledaren Tony Blair eller talmannen i det amerikanska representanthuset Newt Gingrich letar således förgäves – båda herrarna steg dessvärre till maktens tinnar efter det att Åhmans bok gått i tryck...

Tor Åhman skriver lika ledigt som han en gång muntligt upp-

lyste det svenska folket om de utrikespolitiska skeendena. Så vitt jag kan se lyckas han kombinera en saklig ton med ett engagemang som gör att texten, trots staplandet av fakta på varandra, inte känns torr och tråkig. Om han anser att en viss ledare är en diktator eller på annat sätt omöjlig så skriver han det också; sådana värdeomdömen är dock relativt sparsamma och för det mesta motiverade. Åhmans egen utgångspunkt förefaller vara den upplyste vänsterliberalens.

Stundom kan författarens prioriteringar och ordval emellertid ifrågasättas. Är det exempelvis motiverat att fylla en dryg spalt med uppgifter om den motbjudande rasisten och starkt överskattade pajasen Vladimir Zjirinovskij, medan Estlands president Lennart Meri begåvas med elva rader?

Ett annat exempel på Åhmans inkonsekvens. Medan Kubas omänskliga diktator Fidel Castro, trots viss kritik, ges påfallande hovsamma omdömen (t ex "advokaten som tog sig an också fattiga klienter i Havannas slum"; "regimen åstadkom viktiga sociala förbättringar"), avfärdas UNITA-ledaren Jonas Savimbi i Angola som "en man utan principer, som är beredd att tillfoga sitt land omätliga lidanden för att själv få makten." Om det är någon som tillfogat Angola "omätliga lidanden" så är det ju just den nämnde Castro, som ett tag hade uppemot 60 000 kubanska soldater i Angola för att bekämpa befrielseströrelsen och backa upp de inhemska kommunisterna.

Åhman upprepar vidare myten om Castro, att han "kom...att drivas i armarna på Sovjetunionen genom USAs fientliga hållning." Det kan i sammanhanget konstateras, att om Castro blev

kommunist av nödtvång på grund av det elaka USA, så har han efter sovjetväldets fall haft gott om tid att återvända till den ursprungliga demokrati som väl Åhman menar att han bekände sig till från början. Så har emellertid ej skett, utan Castro har förblivit doktrinär kommunist och är numera en av världens sista stalinistiska tyranner.

Ibland är Åhmans beskrivningar irriterande ofullständiga. Om ANC i Sydafrika får vi veta, att det är en "befrielseströrelse". Om det välkända faktum att ANC ända sedan 1940-talets början, d v s flera år innan nationalistpartiet tog makten 1948, varit nära lierat med det sydafrikanska kommunistpartiet med delvis samma personer figurerande i ledningen, skriver Tor Åhman inte ett ord! (Avsnittet om ANC skrevs förr innan rörelsen blev statsbärande.)

Bokens informationsvärde gör emellertid att man, låt vara stundom under protest, överser med svagheter av ovanstående typ. För var skall man annars i en hast få fram uppgifter om Mongoliets eminente premiärminister Puntsagiyn Jasray eller Bayerns regeringschef Edmund Stoiber, för att inte nämna Östtimors befrielseströrelse Fretilin?

Tommy Hansson
Tor Åhman: Utrikespolitisk uppslagsbok. Personer, rörelser, partier i en föränderlig värld efter murens fall. Norstedts. ISBN 91-1-933242-4.

Polens väg tillbaka

Litteraturen om utvecklingen i de f.d. östblocksländerna börjar redan bli ganska riklig och snart lika svåröverskådlig som själva händelseförloppet. En av de i särklass bästa böckerna i ämnet är onekligen Harvard-professorn Jeffrey Sachs'

"Poland's Jump to the Market Economy" som originaltiteln lyder. Visst är det fråga om en återkomst, en väg tillbaka, som översättningen gör gällande i sin titel, men här gäller det sannarens att se framåt, att bygga nytt på de gamlas ruiner. När det gäller anpassningen och anknypningen till våra liberala demokratiska samhällen gäller det alltså inte att försöka återanknyta till det som fanns innan järnridån gick ner – det är ju överspelat även hos oss – utan just att gå vidare och därvid självklart försöka få med sig så mycket som möjligt av det lev-

ande och utvecklingsbara.

Det som gör den här boken så speciellt värdefull är författarens grepp att göra jämförelser mellan Polen och andra länder. Naturligtvis berörs likheterna med Ungern och Tjeckien, som ju också har västliga traditioner att knyta an till, även om den anknytningen ligger bortemot ett halvt århundrade tillbaka i tiden. Men i dessa länder finns det onekligen både juridiskt tänkande att knyta an till och även minnen av tidigare marknadsmissiga lösningar på de aktuella ekonomiska problemen. Perspektivet vidgas emellertid långt därutöver, inte bara till de sydeuropeiska länder – särskilt Spanien – som helt nyligen har lyckats kravla sig upp ur diktaturens och regleringsökonomiens trask till en modernt fungerande marknadsekonomi utvecklingsmöjligheter,

utan även till latinamerikanska stater, som trots påkostade satsningar och vanligen stora framgångar i inledningsskedena – de så kallade undren – till synes oundvikligen rätt snart sjunker tillbaka i fattigdom och letargi. Här får författaren tillfälle både att komma med hoppfulla prognoser och att utfärda hotfulla varningar till både Polen, Tjeckien och Ungern. Alla dessa länder har visserligen inte bara den förkommunistiska traditionen att falla tillbaka på utan de hade liksom för övrigt just Spanien så smått påbörjat reformarbetet redan innan de respektive diktaturregimerna kapsejsade. Men det gäller ju faktiskt mycket mer än att bara komma igenom inledningsskedet. Det gäller att vara uthållig, trots att de långsiktiga fördelarna helt naturligt ofta skyms av de kortsiktiga nackdelarna. De avskräckande exemplen från Latinamerika visar ju hur ofta försöken att hejda den galopperande inflationen leder till sociala störningar och detta i sin tur till dämpning av reformtakten – enligt den politiska liturgien för att göra övergången mildare – vilket i sin tur leder till att reformprocessen tappar styrfart och att följaktligen allt

återgår till det gamla. Det är sannerligen något att tänka på, nu när de gamla kommunistpartierna i nya förklädnader röstas fram till regeringsmakten i det ena före detta öststatslandet efter det andra.

När det gäller Polens – och andra öststaters – möjligheter att gå vidare är det måhända något överraskande att uppleva hur en som "nyliberal" stämplad ekonom nästan blir lyrisk när han talar om löneutjämningen och det sociala skydds nätet som positiva arv efter kommuniståren. Men det betyder ju i klartext, att dessa samhällen inte är så hopplöst socialt splittrade som exempelvis de latinamerikanska och att den vidgning av inkomstklyftorna som faktiskt måste komma till stånd för att göra en dynamisk utveckling möjlig, den startar från en sådan nivå, att löneskillnaderna förhoppningsvis kan göras acceptabla även för dem som inte omedelbart får en tillräckligt stor andel i den faktiskt mycket snabba utvecklingstakten. Och det sociala skydds nätet finns ju onekligen rent institutionellt, även om det i verkligheten har fungerat dåligt eller inte alls. Egentligen är det endast arbetslöshetsförsäkringen som

behöver byggas upp från grunden, eftersom arbetslöshet var ett okänt begrepp åtminstone i den kommunistiska vokabulären. I övrigt är det "bara" att fylla i de existerande formerna med vettigt innehåll.

Författaren är alltså tämligen optimistisk om reformprocessens lyckliga framtid, åtminstone för treklövern Polen - Tjeckien - Ungern. Förutsättningarna här för är givetvis, förutom att reformerna verkligen accepteras av folkflertalet

att näringslivet verkligen ställs om i konkurrenskraftig riktning genom obarmhärtig utslagning av resursslukande och miljöförstörande verksamheter som ärvts från kommunisttiden

att den tidigare både fel- och undersysselsatta arbetskraften så snabbt som möjligt bereds en dräglig försörjning i mer livskraftiga näringar, framförallt i den tidigare så sorgligt försummade tjänstesektorn

att den allmänna lönenivån hålls på en – tråkigt nog – tämligen låg nivå på så sätt att lönehöjningarna håller någorlunda jämna steg med den verkliga produktionsutvecklingen, samtidigt som ökade löneskillnader måste till för att den

önskvärda resursomfördelningen skall komma till stånd. Självklart måste därvid en vettig socialhjälporganisation byggas upp.

Alldeles uppenbart strävar både Polen och dess grannländer efter att lösgöra sig från sitt nära förflutna och åter söka anknytning till det Västeuropa som de aldrig borde ha ryckts loss ifrån. Men lika väl som det behövs två parter för att åstadkomma ett gräl måste det minst två till för att komma överens. I det sammanhanget tar Sachs ställning för dem inom EU som vill ha en "breddning", det vill säga ett välkommande av nya medlemmar hellre än en "fördjupning", det vill säga ett närmare samarbete mellan de nuvarande medlemmarna. Hans uppfattning på den punkten framträder kristallklart: "Om EU vänder ryggen åt de östeuropeiska länderna, kommer dess moraliska auktoritet att undergrävas till den grad att en ytterligare fördjupning inom Västeuropa självt ifrågasätts."

Birger Larsson

Jeffrey Sachs: Polens väg tillbaka. SNS förlag. ISBN 91-7150-525-3.

CONTRA I 1996

I nästa års första nummer kommer vi att kritiskt granska miljöfundamentalisternas verksamhet och avslöja deras vanligaste myter och lögner. Vidare fortsätter vår serie om det kalla krigets hjältar med ett porträtt av den ryske historikern Andrej Amalrik, som dog i Spanien under mystiska omständigheter. Vi räknar också med att titta närmare på invandrarfrågan, liksom på TVs vänstervridning. Och som vanligt mycket mer!

...kommer i februari